

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Filozofická fakulta
Katedra bohemistiky

Dodržování pravidel zpravodajských žánrů v hlavní
zpravodajské relaci veřejnoprávní a komerční televizní stanice

Abiding the rules of news genres in the main news broadcast of public and
commercial television

Autor: Vítězslav Komenda

Obor: Česká filologie - Historie

Vedoucí práce: Mgr. Jindřiška Svobodová, Ph.D.

Olomouc 2018

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou diplomovou práci vypracoval samostatně s použitím literatury a dalších zdrojů uvedených v bibliografii.

V Olomouci dne 25. dubna 2018

.....
Vítězslav Komenda

Rád bych na tomto místě poděkoval Mgr. Jindřišce Svobodové, Ph.D., za odborné vedení bakalářské diplomové práce, za cenné rady a podněty.

Obsah

Úvod.....	6
1. Masová média	8
1.1 Agenda-setting.....	9
1.2 Způsob financování médií	9
2. České komerční a veřejnoprávní televizní stanice	11
2.1 Veřejnoprávní média	11
2.1.1 Česká televize.....	11
2.2 Komerční média	12
2.2.1 Televize Nova	12
2.2.2 Televize Barrandov	12
3. Žurnalistika.....	13
4. Funkční styl publicistický	15
4.1 Publicistický styl v užším slova smyslu	16
4.2 Publicistický styl beletristický.....	17
4.3 Zpravodajský styl	18
5. Zpravodajství.....	20
5.1 Televizní zpravodajství	20
5.1.1 Moderátoři televizního zpravodajství.....	21
5.1.2. Televizní zpravodajské relace	22
6. Zpravodajské a publicistické žánry	24
6.1 Zpráva.....	24
6.2 Zpravodajský rozhovor.....	26
6.3 Reportáž.....	26
7. Informační kvalita (objektivita)	28
7.1 Objektivita v právním zakotvení	29
7.2 Svoboda sdělení.....	30
8. Metodologie	31
8.1 Vymezení dat.....	32

8.2	Výzkumné otázky a hypotézy	34
9.	Lexikální rovina	35
9.1	Dílčí závěry k lexikální rovině	43
10.	Syntaktická rovina.....	45
10.1	Dílčí závěry k syntaktické rovině.....	50
11.	Textová rovina.....	52
11.1	Slohové postupy	52
11.1	Dílčí závěry k textové rovině	59
12.	Závěr.....	60
	Anotace	62
13.	Summary	64
14.	Seznam použité literatury	66

Úvod

Cílem předkládané práce je zjistit, zda jsou v hlavních zpravodajských relacích vybraných televizních stanic dodržována pravidla zpravodajských žánrů. Primární funkcí zpravodajských komunikátů je informativnost a v širším smyslu srozumitelnost. V analýze se proto zaměříme na prostředky, které ji mohou ovlivňovat a porušovat tak zásady informační kvality. Zkoumat budeme jazykové prostředky z roviny lexikální, syntaktické a textové, prostředkům zvukové a morfologické roviny se z důvodu rozsahu bakalářské práce věnovat nebudeme. Jaroslav Bartošek navíc v této souvislosti uvádí, že „ve zpravodajských textech je tvarosloví v podstatě spisovné.“¹

Z důvodu maximální pestrosti vybraného vzorku, jsme se rozhodli analyzovat jak hlavní zpravodajskou relaci České televize, tak relace TV Nova a TV Barrandov. Jelikož má každá z hlavních zpravodajských relací několik moderátorů, budeme analyzovat projev každého z nich, míra nedostatků je totiž u každého odlišná. Sběr dat probíhal v průběhu listopadu roku 2017, u každého moderátora budeme analyzovat pět zpravodajských relací. Veřejnoprávní sektor v analyzovaném vzorku zastupují Události České televize a jejich moderátoři Jakub Železný, Daniela Písařovicová, Marcela Augustová a Michal Kubal. V případě komerčních stanic se zaměříme na TV Nova a moderátory Lucii Borhyovou, Reye Korantenga, Renátu Czadernovou, Petra Suchoně, Kristinu Kloubkovou a Martina Pouvu. U TV Barrandov budeme zkoumat moderátory Petru Květovou Pšeničnou, René Hniličku, Kristýnu Dušák, Mirka Vaňuru, Alexandru Mynářovou a Petra Převrátila.

V analýze vycházíme z mediální databáze Anopress IT, která nabízí přepisy všech hlavních zpravodajských relací. V databázi nejsou přepisy zpravodajských relací v celku, ale jsou rozděleny podle jednotlivých reportáží. Z důvodu velkého množství analyzovaného materiálu jsme se rozhodli využít metody kvantitativní obsahové analýzy.

V úvodní části práce představíme termíny, které jsou pro následnou analýzu klíčové. Nejprve stručně charakterizujeme masová média, české komerční a veřejnoprávní televizní stanice, poté se budeme věnovat žurnalistice, konkrétně její mluvené formě. Následně charakterizujeme zpravodajství a představíme hlavní

¹ BARTOŠEK, Jaroslav. *Zpravodajství a publicistika: studijní texty pro distanční studium*. 2. přeprac. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001, s. 18.

zpravodajské relace jednotlivých stanic. Poté definujeme funkční styl publicistický a jeho dílčí styly: publicistický styl analytický, beletristický a zpravodajský styl. Představíme základní zpravodajské žánry, jako jsou zpráva, zpravodajský rozhovor a reportáž a vymezíme pojem objektivita sdělení.

V praktické části práce budeme analyzovat jazykové prostředky, které mohou porušovat zpravodajskou normu. V lexikální rovině se zaměříme zejména na používání historismů, archaismů, knižních slov, neologismů a odborných termínů. V rovině syntaktické budeme analyzovat používání modálních částic, vytýkacích konstrukcí a vět s oddálenými větnými členy. Poslední analyzovanou rovinou bude rovina textová, zde se zaměříme na ty slohové postupy, jejichž využití je ve zpravodajských komunikátech nevhodné. Výsledky zkoumání z každé roviny následně vyhodnotíme a okomentujeme.

1. Masová média

Termín masová média pochází z anglického sousloví mass media a označuje hromadné sdělovací prostředky.² Podle Denise McQuaila termín masová média odkazuje k „organizovaným prostředkům komunikování, jež je otevřené, děje se na dálku, dostává se v krátkém čase k mnoha lidem.“³ Jedná se zejména o periodický tisk, veřejná sdělení na internetu a rozhlasové a televizní vysílání.⁴ V případě veřejných sdělení na internetu jde vedle zpravodajských portálů rovněž o sociální sítě, které prezentují uživatelské příspěvky (Twitter, YouTube, Facebook aj.) a autorské blogy.

Typickým rysem masových médií je možnost sdílení informací pro neomezené množství adresátů. Ti mohou být chápáni jako izolovaní, nebo mohou vstupovat do vzájemných interakcí. Vedle dostupnosti široké vrstvě veřejnosti je rovněž důležitá aktuálnost sdělení.⁵ Základními funkcemi masových medií jsou:

- informování – poskytování aktuálních informací o podmínkách ve společnosti a ve světě, informování o mocenských vztazích;
- korelace – socializace, vysvětlování, vykládání a komentování významů událostí a informací, podpora ustaveným autoritám a normám;
- kontinuita – vyjadřování dominující kultury, prosazování a udržování všeobecné přijatelnosti hodnot;
- zábava – zdroj pobavení, oslabování sociálního napětí;
- získávání – agitování pro společenské cíle ve sféře politiky, ekonomického vývoje.⁶

Možnost šířit informace ve veřejném prostoru má potenciál ovlivňovat široké množství adresátů. Svým působením se tak masová média mohou stát:

- nástrojem integrace jedinců/společnosti;
- nositeli společenských změn a mocenským nástrojem k prosazování zájmů.⁷

² OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. 2., dopl. vyd. Praha: Libri, 2002, s. 104.

³ JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Masová média*. 2., přepracované vydání. Praha: Portál, 2015, s. 19.

⁴ Tamtéž, s. 18.

⁵ Tamtéž, s. 19.

⁶ MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2009, s. 110.

⁷ URBAN, Lukáš, Josef DUBSKÝ a Karol MURDZA. *Masová komunikace a veřejné mínění*. Praha: Grada, 2011, s. 57.

1.1 Agenda-setting

Termín, který je třeba v rámci problematiky masových médií vyložit, je pojem agenda-setting neboli nastolování témat.⁸ Výběrem a řazením témat ve svých zpravodajských relacích dávají masová média recipientům najevo, co mají vnímat jako hlavní události dne. Trenaman a McQuial v této souvislosti uvádějí, že „lidé přemýšlejí o tom, co je jim řečeno, ale na žádné úrovni si nemyslí to, co je jim řečeno.“⁹ Podle slovníku mediální komunikace je dalším z typických rysů pro agenda-setting to, že hledá odpověď na otázku, proč se určitá témata stanou součástí veřejné debaty, zatímco jiná zůstanou stranou diváckého zájmu.¹⁰ Stephan Russ-Mohl v této souvislosti uvádí, že „v poslední době, navzdory rostoucí pestrosti mediální nabídky, je to stále více pouze jedno téma, které má tendenci vytlačit ze společenské agendy všechna ostatní.“¹¹

1.2 Způsob financování médií

Podstatným faktorem, který může ovlivňovat výslednou podobu zpravodajských komunikátů, je způsob financování médií. Obecně můžeme v této souvislosti rozdělit média do dvou kategorií na veřejnoprávní a komerční. Základním příjmem českých veřejnoprávních médií jsou koncesionářské poplatky. Vedle toho získávají další kapitál prostřednictvím vlastní hospodářské činnosti.¹² Druhým typem médií jsou média komerční, jejichž hlavním úkolem je především generování zisku svým majitelům. Primárním zdrojem financování soukromých médií jsou výnosy z reklamní činnosti. Obsah vysílání komerčních médií se musí řídit zejména požadavky inzerentů, to přispívá k jejich komercializaci, která se projevuje především „přizpůsobením obsahu a charakteru nabízených produktů tomu, aby přilákal, připoutal a pokud možno udržel pozornost příjemců. Ostatní potenciální role mediálních produktů (estetické, umělecké, vzdělávací, osvětové) ustupují do pozadí

⁸ REIFOVÁ, Irena, Josef DUBSKÝ a Karol MURDZA. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004, s. 16.

⁹ MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2009, s. 527.

¹⁰ REIFOVÁ, Irena, Josef DUBSKÝ a Karol MURDZA. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004, s. 16.

¹¹ RUB-MOHL, Stephan. *Žurnalistika: komplexní průvodce praktickou žurnalistikou*. Praha: Grada, 2005, s. 21.

¹² JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPOVÁ. *Masová média*. 2., přepracované vydání. Praha: Portál, 2015, s. 159.

nebo se tomuto cíli přizpůsobují.“¹³ Komerční média ve svých zpravodajských pořadech často propagují svůj mediální obsah a nezařazují témata, která by mohla jejich instituci nějak poškodit. Obsah zpráv je značně přizpůsoben požadavkům veřejnosti. Velké zastoupení v komerčním zpravodajství mají zprávy o celebritách, vraždách a automobilových nehodách.¹⁴

¹³ JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Masová média*. 2., přepracované vydání. Praha: Portál, 2015, s. 159.

¹⁴ MCCHESENEY, Robert Waterman. *Problém médií: jak uvažovat o dnešních médiích*. Všeň: Grimmus, 2009, s. 36.

2. České komerční a veřejnoprávní televizní stanice

Na rozdíl od periodického tisku, který se dlouhodobě potýká s odlivem čtenářů, sledovanost televize v České republice každým rokem roste. V současnosti vlastní televizi přes 95 % českých domácností. Podle statistik sledují Češi starší 15 let televizi 3 hodiny a 45 minut denně, což je zhruba o půl hodiny více než před deseti lety.¹⁵

2.1 Veřejnoprávní média

2.1.1 Česká televize

Česká televize byla ustanovena rozhodnutím České národní rady k 1. lednu roku 1992¹⁶, konkrétně zákonem číslo 483/1991 Sb. o České televizi. Do té doby existovala jako Československá televize. Jedná se o veřejnoprávní médium, které má dle zákona o České televizi „naplňovat demokratické, sociální a kulturní potřeby společnosti a potřeby zachovat mediální pluralitu.“¹⁷ Úkolem České televize je ve zpravodajské oblasti poskytování objektivních, ověřených, vyvážených a všestranných informací pro svobodné vytváření názorů, přispívat k právnímu vědomí obyvatel, zřizovat síť vlastních zpravodajů a zajišťovat regionální vysílání prostřednictvím svých regionálních studií. Zásady naplňování veřejné služby stanovuje vedle zákona o České televizi rovněž Kodex České televize¹⁸, kterým se musí všichni zaměstnanci veřejnoprávního média řídit.

Primárním zdrojem financování České televize jsou koncesionářské poplatky, doplňkovým zdrojem příjmů je sponzoring a reklama. Kontrolním orgánem televize je patnáctičlenná Rada České televize, která je volená Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky na období šesti let, přičemž každé dva roky se obměňuje třetina jejích členů. Statutárním orgánem je generální ředitel, kterého volí Rada České televize na období šesti let. Od roku 2011 je generálním ředitelem Petr Dvořák. V současné době Česká televize odbavuje pět kanálů – ČT 1, ČT 2,

¹⁵ *Asociace televizních organizací: Televizi sledujeme více a v lepší kvalitě* [online]. [cit. 2018-03-17]. Dostupné z: <http://www.ato.cz/aktuality/aktuality/televizi-sledujeme-vice-a-v-lepsi-kvalite>.

¹⁶ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011, s. 377.

¹⁷ *Zákon č. 483/1991 Sb.: Zákon České národní rady o České televizi* [online]. [cit. 2018-01-14]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-483>.

¹⁸ *Kodex České televize* [online]. [cit. 2018-01-14]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/preambule-a-vyklad-pojmu/>.

ČT sport, ČT :D / ČT art a ČT 24. Stanice ČT 24 byla spuštěna 2. května 2005 a jedná se o první ryze zpravodajskou stanici v České republice.¹⁹ Zpočátku byl program členěn do pevných půlhodinových bloků. Od roku 2010 se do vysílání pravidelně zařazují mimořádné zpravodajské přenosy, volební vysílání a diskuzní formáty.²⁰ V roce 2017 vyvinula Česká televize mobilní aplikaci I Reportér, díky které se mohou přímo do vysílání zapojit i diváci, pokud jsou svědky mimořádných událostí. Vedle televizního studia v Praze jsou součástí Česká televize i regionální studia v Brně a Ostravě.

2.2 Komerční média

2.2.1 Televize Nova

Televizní stanice Nova začala v České republice vysílat 4. února roku 1994.²¹ Jedná se o nejsledovanější tuzemskou televizi, v divácké skupině 15-54, na kterou Nova cílí, získala v roce 2017 share (podíl na sledovanosti) 23,73 %.²² Vlastníkem televize je mediální skupina CME Group. Ta vedle hlavního kanálu provozuje stanice Nova +1, Nova Cinema, Nova Action, Nova 2, Nova Gold a placené Nova Sport 1, Nova sport 2 a Nova International. Od září 2013 je generálním ředitelem skupiny Nova Christoph Mainusch. Sekci zpravodajství a publicistiky řídí Kamil Houska. Orgánem dohledu nad provozováním televizního vysílání je Rada pro rozhlasové a televizní vysílání.²³

2.2.2 Televize Barrandov

Nejmladší televizní stanicí, jejíž zpravodajství budeme sledovat, je Televize Barrandov. Generálním ředitelem Televize Barrandov je Jaromír Soukup. Celoplošně začala vysílat 11. ledna 2008. Provozovatelem je akciová společnost Barrandov Televizní Studio, která vedle hlavního programu vysílá stanice Barrandov Plus a Kino Barrandov.²⁴

¹⁹ MOTAL, Jan. *Nové trendy v médiích*. Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 168.

²⁰ Tamtéž, s. 168.

²¹ VERNER, Pavel. *Zpravodajství a publicistika*. Vyd. 2., upr. a dopl. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010, s. 124.

²² *Share za rok 2017 (1.1.- 31.12) pro 15 - 54 TS 0-3* [online]. [cit. 2018-01-3]. Dostupné z: <http://www.ato.cz/vysledky/rocni-data/share/15-54>.

²³ *Management - TV NOVA* [online]. [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: <http://www.novagroup.cz/kdo-jsme/management>.

²⁴ *Televize Barrandov* [online]. [cit. 2018-02-14]. Dostupné z: https://www.barrandov.tv/kontakt_1_stranka.html.

3. Žurnalistika

Jaroslav Bartošek definuje žurnalistiku jako „sbírání, zpracovávání a distribuci žurnalistických sdělení v žurnalistických celcích určených veřejným příjemcům.“²⁵ Žurnalistika náleží do sféry sociální (společenské) komunikace, na které se podílejí tři složky: zdroj, sdělení a příjemce.²⁶ Podle McManuse je „žurnalistika zřídka rentabilní, a pokud televizní stanice usiluje o maximalizaci zisku, věnuje informacím méně péče.“²⁷ V publikacích zabývajících se mediální problematikou je žurnalistika chápána jako nadřazený pojem pro zpravodajství a publicistiku. K informování adresátů slouží zpravodajství, k hodnocení a přesvědčování publicistika.²⁸ V této práci vycházíme z dělení stylistických příruček, které jako nadřazený termín chápou publicistický styl. Jeho dílčími styly jsou: zpravodajský, beletristický a analytický.²⁹

Mluvená žurnalistika

Obecně můžeme žurnalistiku rozdělit na žurnalistiku psanou a mluvenou. Vzhledem k tomu, že se v této práci věnujeme televiznímu vysílání, podrobněji rozebereme žurnalistiku mluvenou, jež „zahrnuje komunikační činnosti, které vyvíjejí pracovníci masmédií.“³⁰ Výsledné komunikáty mluvené žurnalistiky mohou být předem připravené, nebo vznikají jako bezprostřední. Důležitým prvkem je působivost na adresáty, bezprostřednost podání a hodnověrnost. Jazykovým kódem je především spisovná čeština, zejména její hovorová vrstva.³¹ Zvláště u komerčních televizních stanic dochází k aktualizaci mluvených komunikátů nespisovnými a slangovými výrazy. Kvalitní moderátor by se měl držet spisovné normy. Charakteristickým rysem mluvené žurnalistiky je prolínání výrazových prostředků různých stylových sfér.³² Vyskytují se zde i specifické prostředky mimojazykové

²⁵ BARTOŠEK, Jaroslav. *Úvod do studia žurnalistiky: studijní texty pro distanční studium. 2.*, přeprac. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001, s. 5.

²⁶ Tamtéž, s. 6.

²⁷ BURNS, Lynette Sheridan. *Žurnalistika: praktická příručka pro novináře*. Praha: Portál, 2004, s. 37.

²⁸ DANEŠ, František. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. Praha: Academia, 1997, s. 42.

²⁹ MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika pro žurnalisty*. Praha: Grada, 2011. Žurnalistika a komunikace, s. 296.

³⁰ Tamtéž, s. 177.

³¹ Tamtéž, s. 178.

³² Tamtéž, s. 179.

(gestikulační, mimické) a prostředky parajazykové (intonace, frázování, tempo řeči).³³

³³ OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. 2., upr. vyd. Praha: Karolinum, 2011, s. 19.

4. Funkční styl publicistický

Publicistický styl je jedním z primárních funkčních stylů současné češtiny. Vykazuje značné přesahy do dalších funkčních stylů. Jedná se například o styl prostě sdělovací, umělecký, či odborný. V odborné literatuře je často označován též jako styl žurnalistický či novinářský. Václav Bečka jej řadí k tzv. pragmatickým funkčním stylům, které jsou zaměřeny na organizaci a potřeby života ve společnosti. Autor zároveň k pragmatickým stylům uvádí, že „čím vyspělejší je národní kolektiv, tím stoupá jejich význam a důležitost.“³⁴ Podle slovenského lingvisty Jozefa Mistríka jde o pokračování řečnického stylu, který je znám už z doby antiky. Mezi publicistický styl patří vedle psaných textů v periodickém tisku (tj. žurnalistický/novinářský styl) také mluvená publicistika. Nejčastěji se jedná o publicistické pořady vysílané televizi nebo rozhlasem. V dnešní době bychom do této kategorie mohli rovněž zařadit i publicistické pořady vysílané na internetových portálech, jako jsou DVTV, Seznam zprávy aj. Publicistický styl je objektivní a značně dynamický, vyvíjel se s dobou a její společensko-politická situace jej ovlivňovala a modifikovala až do dnešní doby.³⁵

Jedná se o styl hromadných sdělovacích prostředků, který má informovat recipienty o aktuálních společenských problémech. Podle Jozefa Mistríka je informativní funkce pro publicistický styl imanentní a všechny ostatní, které z ní vyplývají, jsou sekundární.³⁶ Sdělný obsah by měl dbát zásad objektivity a vyváženosti. Další funkcí publicistického stylu jsou funkce persvazivní, působící a ovlivňovací.³⁷ Cílem novinářů by tedy nemělo být pouze zpravování o aktuálních problémech a událostech, žurnalista by měl své posluchače a diváky zaujmout a přesvědčit, aby se pomocí objektivních a vyvážených informací, které jim předkládá, mohli svobodně rozhodnout a zaujmout tak k dané věci svůj osobní postoj. V publicistickém stylu je značně omezeno používání odborných termínů, nespisovných slov a archaismů.³⁸

³⁴ BEČKA, Josef Václav. *Česká stylistika*. Praha: Academia, 1992, s. 33.

³⁵ ČECHOVÁ, Marie. *Současná česká stylistika*. Praha: ISV, 2003. Jazykověda, s. 210.

³⁶ MISTRÍK, Jozef. *Štylistika: vysokošk. učeb. pre filoz. a ped. fak. vys. šk. a pre Div. fak. VŠMU*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1985, s. 461.

³⁷ ČECHOVÁ, Marie. *Současná česká stylistika*. Praha: ISV, 2003. Jazykověda, s. 207.

³⁸ BEČKA, Josef Václav. *Jazyk a styl novin*. Praha, 1973, s. 25.

Publicistický styl se dělí na další dílčí funkční styly. Jedná se o zpravodajský styl, publicistický styl v užším slova smyslu neboli styl analytický a publicistický styl beletristický. Všechny tyto dílčí styly v bakalářské práci následně rozebereme.

4.1 Publicistický styl v užším slova smyslu

Publicistický styl analytický³⁹ se vedle zprostředkovávání informací vyznačuje rovněž jejich komentováním a hodnocením. Na rozdíl od zpravodajského stylu, jehož primární funkcí je funkce informační, jsou v analytickém stylu dominantní funkce persvazivní (přesvědčovací), působící, získávací, ovlivňovací a formativní. „Právě tyto funkce se jeví jako konstituující faktor psaných a mluvených projevů v publicistickém stylu v užším smyslu.“⁴⁰ Autor zde může předkládat adresátům svá subjektivní stanoviska nebo stanoviska osob do věci zainteresovaných. V publicistických komunikátech mnohdy není důležitá aktuálnost informace, ale její posouzení a zhodnocení. Často tak žurnalista pracuje s informací již dříve odvysílanou, ale doplněnou o nové argumentace a postoje. Snaží se objasnit souvislosti a příčiny.

Charakteristická je pro tento styl modelovost a automatizace vyjádření. S pojmem automatizace pracoval již český lingvista Bohuslav Havránek „Automatisací rozumíme tedy takové užívání jazykových prostředků, a to buď izolovaných anebo vzájemně spojovaných, jaké je obvyklé pro určitý úkol vyjádření, totiž takové, že výraz sám nebudí pozornost, vyjádření po stránce formy jazykové se děje a je přijímáno jako konvenční a chce být srozumitelné již jako součást jazykového systému a nikoli teprve doplněním v konkrétním jazykovém projevu ze situace a souvislosti.“⁴¹ Modelovost bývá v analytických sděleních záměrně porušována. Publicisté se snaží zaujmout diváka a zapůsobit na jeho emoce, proto hojně využívají obrazných vyjádření, jako jsou metafora a metonymie. Typické jsou rovněž prostředky stylové aktualizace. „Aktualisací naopak rozumíme užití jazykových prostředků takovým způsobem, že samo budí pozornost a je přijímáno

³⁹ V tomto odstavci vycházíme z Minářové (2011, s. 174).

⁴⁰ ČECHOVÁ, Marie. *Současná česká stylistika*. Praha: ISV, 2003. Jazykověda, s. 228.

⁴¹ HAVRÁNEK, B. Úkoly spisovného jazyka a jeho kultura. In: Havránek, B., Weingart, M. *Spisovná čeština a jazyková kultura*. Praha: Melantrich, 1932, s. 52–53.

jako neobvyklé, jako zbavené automatisace, disautomatisované, například živá básnická metafora.“⁴²

Mezi útvary publicistického stylu analytického řadíme úvodník, komentář, glosu, recenzi a kritiku. Primární slohové postupy, které jsou v těchto komunikátech používány, jsou postup informační a výkladový (úvahový).

V současnosti se publicistický styl analytický používá zejména v investigativní (pátrací) žurnalistice. Typickým příkladem investigativní žurnalistiky jsou pořady Na vlastní oči a Reportéři ČT.

4.2 Publicistický styl beletristický

Pro publicistický styl beletristický⁴³ je typický „nárůst beletrizace vyjadřování a větší podíl subjektivity.“⁴⁴ Podle Václava Bečky mluvíme o beletrizujících projevech v případě, kdy „je autor potřebuje učinit poutavějšími, nadlehčuje jejich sloh, volí výraz konkrétnější a dynamičtější, využívá expresivity, zvolňuje spád konkrétními příklady a přirovnáními.“⁴⁵

V komunikátech tedy do popředí vystupují individuální rysy autora, hojně se v tomto stylu vyskytují i autorské neologismy. Rovněž je zde snaha po aktualizaci vyjádření skutečnosti pomocí metafor, metonymií, synekdoch, personifikace, epitet apod. Zatímco zpravodajský styl má primárně funkci informativní a ovlivňovací, texty beletristického stylu využívají též funkce estetické. Na rozdíl od útvarů čistě beletristických se liší především svojí konkrétností a větším množstvím faktografických údajů.

Texty publicistického stylu beletristického vycházejí nejvíce ze slohového postupu vyprávěcího, popisného (zejména v případě beletrizované reportáže a medailonku) a informačního. Mezi útvary tohoto stylu patří fejeton, sloupek, črta, medailonek a reportáž. Současné jazykové příručky však reportáž řadí na pomezí mezi zpravodajským a beletristickým stylem.

Jaroslav Bartošek vedle analytické publicistiky a beletrizující publicistiky, rozlišuje rovněž publicistiku:

⁴² HAVRÁNEK, B. Úkoly spisovného jazyka a jeho kultura. In: Havránek, B., Weingart, M. Spisovná čeština a jazyková kultura. Praha: Melantrich, 1932, s. 53.

⁴³ V tomto odstavci vycházíme z Čechové (2003, s. 230).

⁴⁴ Tamtéž, s. 230.

⁴⁵ BEČKA, Josef Václav. *Česká stylistika*. Praha: Academia, 1992, s. 375.

- **blábolivou** – nerespektuje skutečnost, fabuluje;
- **manipulativní** (manipulátorskou) – vyznačuje se rozporů se skutečným stavem, nekomentuje, ale vybízí a na rozdíl od blábolivé publicistiky se záměrně snaží ovlivňovat mínění adresátů;
- **úvahovou** (spekulativní) – snaží se společnosti nastavit zrcadlo, být jejím morálním imperativem.⁴⁶

4.3 Zpravodajský styl

Texty zpravodajského stylu⁴⁷ podávají svým divákům a posluchačům aktuální a věcné informace z oblasti politické, společenské, ekonomické, ale i odborné. Do značné míry se tak podílí na popularizaci každé z těchto oblastí. V souvislosti s poslední zmiňovanou oblastí - odbornou, je zpravodajský styl částečně ovlivněn pojmovostí.

Primární funkcí tohoto stylu je funkce informativní (sdělná) a do jisté míry i odborně sdělná. Zpravodajské texty vznikají často velmi rychle, na žurnalisty je tak vyvíjen tlak po co největší rychlosti, objektivitě, ale i délce komunikátu. Seriózní autoři zpráv prověřují informaci z několika na sobě nezávislých zdrojů.⁴⁸ Výsledné sdělení by mělo být všeobecně srozumitelné, konkrétní a stručné. Charakteristická je myšlenková hutnost, nasycenost fakty, konkrétní a pojmová srozumitelnost.⁴⁹ Komunikáty zpravodajského stylu jsou neosobní, jazykový kód tvoří neutrální prostředky spisovného jazyka a prostředky stylově příznakové – žurnalistické. Typickým rysem zpravodajských sdělení je modelovost vyjádření. Jevy o kterých žurnalisté informují, se často opakují, proto si novináři při přípravě komunikátů pomáhají již existujícími šablonami a mění jen fakta. Příznačná je stereotypnost výrazových prostředků, používání slov přejatých a publicismů. Zpravodajský styl rovněž využívá prostředků aktualizace a automatizace vyjádření (viz kapitola Publicistický styl analytický).

⁴⁶ BARTOŠEK, Jaroslav. *Zpravodajství a publicistika: studijní texty pro distanční studium*. 2. přeprac. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001, s. 28–29.

⁴⁷ V tomto odstavci vycházíme z Minářové (2011, s. 172).

BARTOŠEK, Jaroslav. *Úvod do studia žurnalistiky: studijní texty pro distanční studium*. 2., přeprac. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001, s. 71.

⁴⁹ ČECHOVÁ, Marie. *Současná česká stylistika*. Praha: ISV, 2003. Jazykověda, s. 224.

Cílem novináře by mělo být podat recipientovi ucelené množství informací, které přináší odpovědi na základní otázky: co se stalo, kdo to udělal, kde a kdy se událost stala. Často může odpovědět i na otázky proč a jak, ale vzhledem k požadované stručnosti sdělení, se od zpráv hlubší analýza dané problematiky neočekává.

5. Zpravodajství

Zpravodajství je nejstarším odvětvím žurnalistiky. Vzniklo z potřeby informovat veřejnost o důležitých ekonomických a politických změnách, které mohly ovlivňovat život obyvatel. Slovník žurnalistiky definuje zpravodajství jako „označení jedné ze základních novinářských činností a zároveň i produktu této činnosti.“⁵⁰

Podle Osvaldové tento pojem označuje několik fází:

- přípravy a hledání informací;
- výběru informací;
- sdělování informací.⁵¹

Teoretik médií Dennis McQuail, který vychází ze srovnání zpravodajství s historií podle Roberta Parka, vidí několik základních rysů zpravodajství:

- zpravodajství je časové – týká se nedávných nebo opakujících se událostí;
- zpravodajství je nesystematické – svět viděný skrze zpravodajství se sestává z nesouvislých dějů;
- zpravodajství je pomíjivé – žije jen tehdy, když jsou samy události aktuální;
- události ve zpravodajství by měly být neobvyklé nebo alespoň nečekané;
- události obsahují i další „zpravodajskou hodnotu“, která je relativní a zahrnuje subjektivní úsudek o zájmech publika;
- zpravodajství nenahrazuje skutečné vědění, slouží k orientaci a směřování pozornosti;
- zpravodajství je předvídatelné.⁵²

Podle odborníků zabývajících se mediální problematikou musí být zpravodajský obsah vždy zřetelně oddělen od obsahu publicistického, aby bylo adresátovi zřejmé, zda se jedná o citaci, či názor novináře.

5.1 Televizní zpravodajství

Televizní zpravodajství nabízí divákovi díky kombinaci zvuků, mluveného slova a pohyblivých obrazů nejkomplexnější a nejpřirozenější smyslové

⁵⁰ HALADA, Jan a Barbora OSVALDOVÁ. *Slovník žurnalistiky: výklad pojmů a teorie oboru*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017, s. 276.

⁵¹ OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. 2., upr. vyd. Praha: Karolinum, 2011, s. 19.

⁵² MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2009, s. 386–387.

zprostředkování informací o okolním světě.⁵³ Průměrná délka zpravodajského příspěvku je přibližně 1 minuta 30 sekund, hlavní události dne mají maximální stopáž okolo 2 minut. Komunikát televizního zpravodajství má být stručný, věcný, hutný, jasný a přesný.⁵⁴ Pramen informací se v případě televizního zpravodajství na rozdíl od novinových zpráv uvádí téměř vždy na začátku sdělení.⁵⁵

Zatímco obrazová složka zpravodajského příspěvku se skládá z dílčích přetržitých záběrů, řeč a reálné zvuky mají být vnímány kontinuálně a lineárně. Podle Osvaldové platí zásada, že „to, co vidím, měl bych také slyšet, ale to, co slyším, nemusím vidět.“⁵⁶ Obecně platí, že hudba, která není součástí zvukové reality, by se v televizním zpravodajství vyskytovat neměla. Přípustná je ve znělkách, předělech, headlines, nebo jako hudební podkres oddělující bloky krátkých příspěvků. I přes to je zejména v komerčních zpravodajských relacích hudba uplatňována. Upoutává totiž divákovu pozornost a relaci přináší větší dynamiku.

Důležitý vliv na vývoj televizního zpravodajství mělo spuštění zpravodajských televizí na přelomu tisíciletí, které umožnila celková digitalizace. Zpravodajské televize se vyznačují maximální aktuálností, kontinuálním zpravodajstvím a živým vysíláním.⁵⁷

5.1.1 Moderátoři televizního zpravodajství

Nejviditelnějším aktérem televizního zpravodajství je moderátor relace. Moderátor přispívá k „přirozenosti“ televize a je prostředníkem mezi publikem a médiem.⁵⁸ Základními předpoklady kvalitního moderátora jsou bezchybné ovládnutí mateřského jazyka, řečová kultivovanost, schopnost orientovat se v problémech, pohotovost a schopnost improvizace, schopnost potlačit vlastní názor, morální

⁵³ OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. 2., upr. vyd. Praha: Karolinum, 2011, s. 73.

⁵⁴ Tamtéž, s. 77.

⁵⁵ MALLETT, Malcolm. *Průručka pro novináře střední a východní Evropy*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1994, s. 129.

⁵⁶ OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. 2., upr. vyd. Praha: Karolinum, 2011, s. 77.

⁵⁷ HALADA, Jan a Barbora OSVALDOVÁ. *Slovník žurnalistiky: výklad pojmů a teorie oboru*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017, s. 278.

⁵⁸ BURTON, Graeme. *Úvod do studia médií*. Brno, 2001, s. 212.

zásady a zkušenost.⁵⁹ Zejména u komerčních médií se moderátoři stávají nástrojem marketingu. Přitahují publikum a přináší tak médiu zisk.⁶⁰

5.1.2. Televizní zpravodajské relace

Televizní zpravodajská relace je výkladní skříní každého média. Každý večer shrnuje to nejzajímavější, co televizní štáby za celý den natočily. Důležitost zpravodajských relací značí jejich postavení v rámci skladby programu. Vysílány jsou každodenně v prime-time (hlavním vysílacím čase).⁶¹ U televizního vysílání se termínem prime-time rozumí pásmo od 19 do 22 hod.

5.1.2.1 Události

Události jsou hlavním zpravodajským pořadem České televize. Vysílají se souběžně na prvním programu České televize a na zpravodajské stanici ČT 24, vždy od 19 hodin. Dlouhodobě se řadí k druhé nejsledovanější zpravodajské relaci na českém televizním trhu. Stopáž pořadu se pohybuje přibližně okolo 45 minut. V roce 2014 prošly Události výraznou proměnou, kdy prodloužily svoji stopáž a přesunuly se do virtuálního studia. Na rozdíl od ostatních zpravodajských relací moderátoři Událostí při čtení zpráv stojí, případně se pohybují po studiu. Pořadem provází jeden hlavní moderátor, druhý moderátor se připojuje přibližně v polovině relace s vlastním tématem, které často zpracovává i jako reportér. V případě mimořádných událostí, jako byly například prezidentské volby v roce 2018, celým pořadem provázeli dva moderátoři. Moderátoři Událostí jsou: Jakub Železný, Daniela Písařovicová, Michal Kubal a Marcela Augustová, jak už bylo řečeno, tvoří dvojici.

5.1.2.2 Televizní noviny

Televizní noviny jsou hlavní zpravodajskou relací Televize Nova. Vysílají se pravidelně každý den od 19:30, stopáž pořadu je přibližně 40 minut. Po tomto zpravodajském bloku následují Sportovní noviny a Počasí. V případě mimořádných událostí je sport zařazen přímo do Televizních novin. Moderátoři uvádí Televizní

⁵⁹ FORET, Martin a Marek LAPČÍK, ORSÁG, Petr, ed. *Mediální praxe: základy žurnalistických profesí*. Olomouc: Katedra žurnalistiky Filozofické fakulty, 2008, s. 41–42.

⁶⁰ BURTON, Graeme. *Úvod do studia médií*. Brno, 2001, s. 211.

⁶¹ HALADA, Jan a Barbora OSVALDOVÁ. *Slovník žurnalistiky: výklad pojmů a teorie oboru*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017, s. 186.

noviny ve stálých dvojicích Lucie Borhyová a Rey Koranteng, Renáta Czadernová a Petr Suchoň a Kristýna Kloubková s Martinem Pouvou. Televizní noviny jsou dlouhodobě nejsledovanější zpravodajskou relací v České republice.⁶² Od roku 2014 vysílají z nového multifunkčního studia s velkou zakřivenou projekční stěnou a dotykovou obrazovkou.

5.1.2.3 Naše zprávy

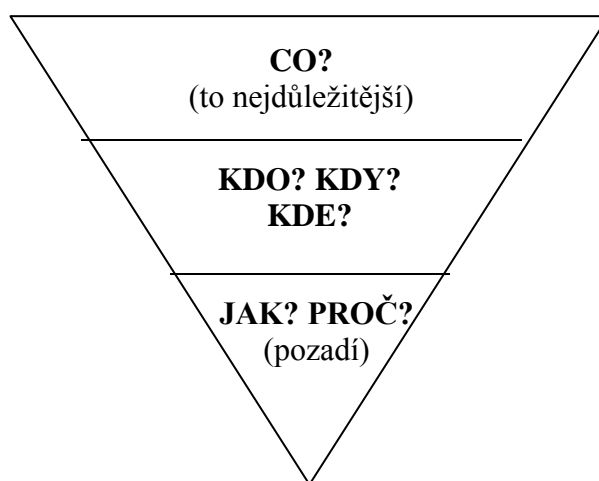
Poslední analyzovanou zpravodajskou relací jsou Naše Zprávy, které vysílá televize Barrandov. Průměrná stopáž pořadu je 35 minut. Naše Zprávy se vysílají každý všední den od 18:30 hodin. Zpravodajskou relací provází tři stále moderátorské dvojice Petra Květová Pšeničná a René Hnilička, Kristýna Dušák a Mirek Vaňura a Alexandra Mynářová s Petrem Převrátilem. Součástí zpravodajské relace jsou zprávy o počasí, které mají vlastní moderátory.

⁶² *Asociace televizních organizací* [online]. [cit. 2018-01-22]. Dostupné z: <http://www.ato.cz/aktuality/aktuality/volby-pritahuji-divaky-k-tv-obrazovkam>.

6. Zpravodajské a publicistické žánry

6.1 Zpráva

Základním útvarem zpravodajského stylu je zpráva. Kvalitní zpráva se vyznačuje aktuálností, která přidává události na významu.⁶³ Má být podána v souvislostech a obsahovat vícestranné aspekty.⁶⁴ Zpráva adresátovi odpovídá na základní zpravodajské otázky: Co? Kdo? Kdy? Kde? Jak? ⁶⁵ V případě rozšířené zprávy může odpovídat i na otázku Proč? Primárním slohovým postupem, který se v tomto žánru používá, je postup informační. „Zpráva obvykle prezentuje výčtovou linii faktů s očekávanou přesností, výstižností a jednoznačností sdělení.“⁶⁶ Na rozdíl od ostatních informujících textů má jinou vnitřní strukturu. Nejdůležitější a nejzajímavější údaje bývají na začátku sdělení, pak následují údaje zpřesňující. Mediální odborníci tento model označují jako tzv. obrácenou pyramidu:⁶⁷

Zpráva se píše v minulém čase a měla by být neosobní. Její struktura je lineární, uvolněná a to způsobuje její dynamičnost. „Zpráva se označuje jako nekvalitní, obsahuje-li např. hodnotící adjektiva či adverbia typu: evidentně vzteklý

⁶³ VERNER, Pavel. *Zpravodajství a publicistika*. Vyd. 2., upr. a dopl. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010, s. 37.

⁶⁴ BARTOŠEK, Jaroslav. *Zpravodajství a publicistika: studijní texty pro distanční studium*. 2. přeprac. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001, s. 4.

⁶⁵ ČUŘÍK, Jaroslav. *Zpravodajské žánry v tištěných a online médiích*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, s. 76.

⁶⁶ MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika pro žurnalisty*. Praha: Grada, 2011. Žurnalistika a komunikace, s. 244.

⁶⁷ ČUŘÍK, Jaroslav. *Zpravodajské žánry v tištěných a online médiích*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, s. 78.

poslanec na dotaz ledově odsekl. ⁶⁸ Zpravodajské komunikáty jsou tvořeny převážně větami jednoduchými a souvětími o dvou větách, více než tři věty se vyskytují spíše výjimečně. Průměrný počet slov ve větě je 16. ⁶⁹ V televizním zpravodajství můžeme podle formy rozlišit několik druhů zpráv:

Zpráva čtená

Jedná se o jeden z nejstarších typů televizní zprávy. V mediální praxi se označuje jako „studio“. Jde o krátkou zprávu bez obrazové složky, nejčastěji je používána v případě mimořádných událostí, které se udály během vysílání zpravodajské relace, a obrazový materiál ještě není k dispozici.

Zpráva obrazová

Pro obrazovou zprávu je typická stručnost, krátkost a výstižný obrazový záznam. ⁷⁰ Délka obrazové zprávy je maximálně 30 sekund a slouží k připoutání divákovy pozornosti. Aby měla plnou vypovídající hodnotu, je obrazový záznam doplněn textem moderátora čteným přímo ze studia. Osvaldová dělí obrazovou zprávu na dva druhy:

- zpráva čtená a její modifikace – obrazové záběry jsou doplněny promluvou moderátora a autentickým zvukovým podkresem;
- tzv. kraťasy – soubor několika obrazových zpráv v řadě za sebou, doplněné hudebními nebo vizuálními předěly, promluvou moderátora a dynamickou hudbou. ⁷¹

Zpráva kombinovaná

Kombinovaná zpráva je v současnosti nejrozšířenějším druhem televizní zprávy. Její struktura je tvořena podle schématu tzv. obrácené pyramidy. Pro kombinovanou zprávu je typická faktografičnost, obraz plní funkci sekundární. O jádru zprávy informuje moderátor přímo ze zpravodajského studia, podrobnější informace jsou doplněny obrazovým materiálem.

⁶⁸ BARTOŠEK, Jaroslav. Tlak profese: specifický faktor ovlivňující jazyk žurnalistiky. *Naše řeč* [online]. [cit. 2018-02-14]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7673>.

⁶⁹ BARTOŠEK, Jaroslav. *Jazyk žurnalistiky*. In. DANEŠ, František a kol. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*, Praha: Academia, 1997, s. 49.

⁷⁰ OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. 2., upr. vyd. Praha: Karolinum, 2011, s. 86.

⁷¹ Tamtéž, s. 86.

6.2 Zpravodajský rozhovor

Žánrem, který televizní zpravodajství hojně využívá, je zpravodajský rozhovor neboli interview. Jedná se o dialog mezi moderátorem zpravodajské relace a kompetentní osobou, která k určité události vyjadřuje svůj osobní postoj. Martin Lokšík řadí k zpravodajskému rozhovoru rovněž dialog moderátora s reportérem, který se hlásí přímo z místa aktuálního dění a informuje o průběhu a výsledku události.⁷² Zpravodajský rozhovor může probíhat živě během zpravodajské relace, nebo může být předem předtočený.

6.3 Reportáž

Reportáž je nedílnou součástí každé zpravodajské relace. Současné jazykové příručky řadí reportáž na rozhraní mezi publicistickým stylem analytickým a stylem zpravodajským. Novinář se odebírá na místo události a podává přímé svědectví z místa „nezachytává se jen samotný jav, ale aj atmosféra, ktorá ho obklopuje.“⁷³. Výsledný komunikát často vyjadřuje subjektivní postoj autora, nebo někoho z přímých účastníků události. Základem reportáže je subjektivizovaný statický i dějový popis a informační postup.⁷⁴ Využívány jsou příznakové prostředky, jako jsou figury, tropy aj. Zatímco u zpravodajského stylu se očekává, že výsledný komunikát je faktograficky komplexní, v případě reportáže si novinář může vybrat pouze fakta, která ho zaujala. Viktor Jílek reportáže dělí podle popisované skutečnosti, na reportáže statické (popisuje prostředí) a dynamické (popisuje děj).⁷⁵ Jozef Mistrík⁷⁶ dělí reportáž na reportáž publicistickou a reportáž uměleckou (črtu). V reportáži umělecké je dle Mistríka větší zevšeobecnění, autor z velké části prezentuje své pocity a její primární funkce je estetická. Podle Václava Bečky má reportáž tuto stavbu:

- reportér postaví problém a vysvětlí, proč je záhodno získat o něm informace;
- reportér se vydá tam, kde potřebné informace může získat;

⁷² OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích. 2.*, upr. vyd. Praha: Karolinum, 2011, s. 87.

⁷³ SLANČOVÁ, Dana. *Praktická stylistika: (stylistická příručka)*. Prešov: Slovacontact, 1994, s. 150.

⁷⁴ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 10.

⁷⁵ Tamtéž, s. 102.

⁷⁶ MISTRÍK, Jozef. *Štylistika: vysokošk. učeb. pre filoz. a ped. fak. vys. šk. a pre Div. fak. VŠMU*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1985, s. 477.

- přichází na místo, jež má být vlastním prostředím jeho reportáže, a seznamuje se s tímto prostředím;
- setkává se s osobou, popř. osobami, od nichž chce získat potřebné informace, a naznačí, proč takové informace mohou dát;
- informátoři podávají žádané informace, vysvětlují je, popř. i dokazují;
- reportér výsledek své cesty shrnuje a hodnotí.⁷⁷

Pro televizní reportáž je charakteristická dynamická forma. Obrazové materiály se sestřihávají do koláží, které zachycují ty nejzajímavější okamžiky události. Typické je střídání faktografických údajů s emocionálními postoji účastníků. „Kvalitní reportážní zpráva je svébytnou, formálně i obsahově uzavřenou jednotkou a jakýkoli zásah do její struktury narušuje její informační nasycenost, autonomii i jedinečné postavení ve skladbě zpravodajského pořadu.“⁷⁸

Barbora Osvaldová v publikaci *Zpravodajství v médiích* označuje reportáž termínem reportážní zpráva. Pro potřeby této práce však budeme používat ustálený termín reportáž.

⁷⁷ BEČKA, Josef Václav. *Česká stylistika*. Praha: Academia, 1992, s. 374.

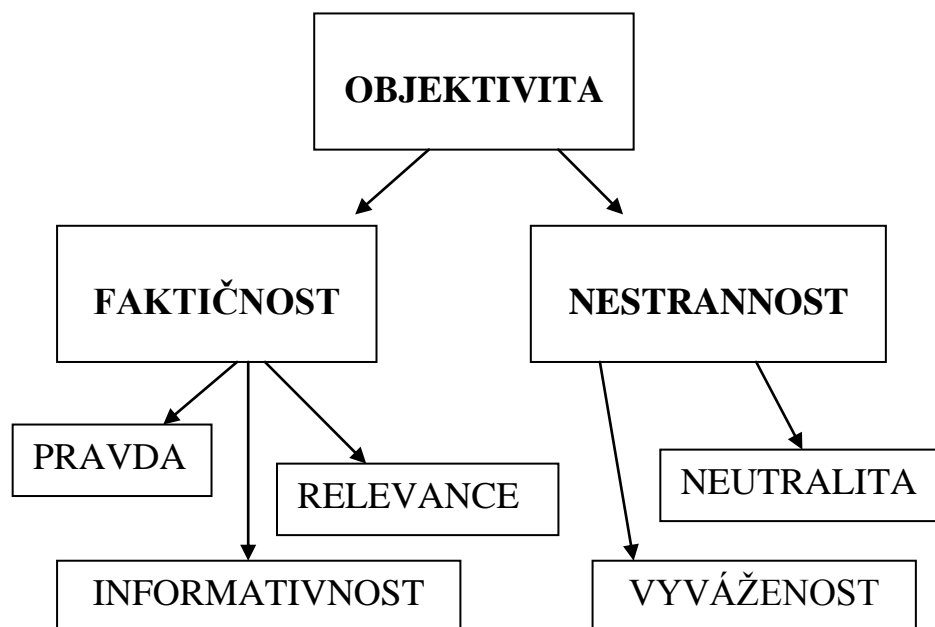
⁷⁸ OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. 2., upr. vyd. Praha: Karolinum, 2011, s. 87.

7. Informační kvalita (objektivita)

Od zpravodajských komunikátů je vyžadována maximální objektivita sdělení. „Objektivita představuje ústřední pojem ve vztahu ke kvalitě poskytovaných informací, je to jeden ze základních standardů působení médií a jejich případného hodnocení.“⁷⁹ Denis McQuail definuje objektivitu sdělení jako „zvláštní formu mediální činnosti a zvláště postoj k úloze shromažďovat, zpracovávat a rozšiřovat informace.“⁸⁰ Jako hlavní znaky objektivity uvádí:

- odstup a neutralitu ve vztahu k předmětu zpravodajství (vyloučení osobního zaujetí či subjektivního pohledu);
- absenci stranění (nestavět se ani na jednu stranu a zdržet se předpojatosti);
- oddanost přesnosti a kritériím pravdivosti (úplnost, relevance);
- absence skrytých motivů nebo služby třetí straně.⁸¹

Objektivita sdělení posiluje důvěru publika v informace a názory, které média předkládají široké veřejnosti. Dodržování objektivity zvyšuje mediálním institucím prestiž a cenu na reklamním trhu. Westerstahl definuje objektivitu pomocí tohoto schématu:⁸²

⁷⁹ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 58.

⁸⁰ MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2009, s. 210.

⁸¹ Tamtéž, s. 210.

⁸² Tamtéž, s. 212.

Podle Westerstahla se faktičnost skládá ze tří aspektů – pravdivosti, relevance a informativnosti. Požadavek pravdivosti vyžaduje ve zpravodajských komunikátech absenci komentářů. To odpovídá slohovému postupu informačnímu a popisnému, které vkládání vlastních postojů do komunikátů vylučují. Důležitá je rovněž úplnost zprávy, nezavádění příjemce a přesnost ve vyjadřování. „Není vhodné používat pojmenování s širokou, popřípadě neurčitou, nepřesnou sémantikou.“⁸³ Požadavek informativnosti vyžaduje srozumitelnost zpravodajských textů. „Nevhodné jsou aktuální metafory, frazeologismy, termíny a terminologická spojení, zkratky, internacionalismy, neologismy, archaismy a historismy, slangismy a argotismy.“⁸⁴ Používána je zejména lineární větná struktura s jednoduchými, krátkými větami. Aspekt relevance spočívá ve výběru informací, kdy hlavním kritériem je důležitost pro adresáta a společnost. Podstatná je rovněž aktuálnost sdělení. Vedle faktičnosti je další složkou objektivitu nestrannost, která je složena z neutrality a vyváženosti. Neutralita komunikátu vyžaduje potlačení subjektivity, vyváženost souvisí s požadavkem protichůdných pohledů nebo verzí události a užívání spisovných a neutrálních výrazů. Podle McQuaila „není neutralita oproti faktičnosti nezbytná, neboť existují média, která podávají událost z jiného úhlu.“⁸⁵

7.1 Objektivita v právním zakotvení

Zákonná úprava objektivitu a vyváženosti je obsažena v zákoně č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání. Požadavek objektivitu a vyváženosti je explicitně uveden v § 31 v odstavci 2 a 3, který mimo jiné uvádí, že provozovatel je povinen poskytovat objektivní a vyvážené informace nezbytné pro svobodné vytváření názorů, názory nebo hodnotící komentáře musí být odděleny od informací zpravodajského charakteru. Dále uvádí, že nesmí být v celku vysílaného programu jednostranně zvýhodňována žádná strana nebo hnutí.⁸⁶

⁸³ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*.

Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 59.

⁸⁴ Tamtéž, s. 59.

⁸⁵ Tamtéž, s. 59.

⁸⁶ *Zákon č. 231/2001 Sb.: Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů* [online]. [cit. 2018-01-14]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-231>.

7.2 Svoboda sdělení

Vedle objektivitu sdělení je neméně důležitá také svoboda médií. Média by měla kriticky sledovat ty, kteří jsou momentálně u moci, a dbát o to, aby byl ve vysílání dán prostor i opozici. Média jsou v demokratických režimech často označována jako „hlídací pes demokracie“. McQuail uvádí tyto podmínky pro svobodu médií: absence cenzury, rovné právo a stejná příležitost pro všechny občany svobodně přijímat zprávy, názory, vzdělávání a kulturu a mít k nim volný přístup, svoboda médií při získávání informací z relevantních zdrojů aj.⁸⁷ Svoboda projevu a nepřípustnost cenzury jsou rovněž obsaženy v Listině základních práv a svobod (oddíl druhý, čl. 17) a také v již výše zmíněném zákoně č. č. 231/2001 Sb.

⁸⁷ MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2009, s. 204.

8. Metodologie

Výzkumnou metodou, kterou v této práci využíváme, je kvantitativní obsahová analýza. Tuto metodu jsme se rozhodli využít zejména z důvodu rozsahu analyzovaného materiálu.

Pro kvantitativní obsahovou analýzu je typická vysoká míra strukturovanosti a s tím spojený vysoký stupeň ověřitelnosti.⁸⁸ Podle Helmuta Scherera patří mezi zásadní přednosti kvantitativní obsahové analýzy „možnost zpracovat velké množství textů (nebo jiných mediovaných obsahů) a výsledky šetření podrobit statistickým analýzám. Výsledky se pak navíc dají precizně a přehledně znázornit v číselných hodnotách, tabulkách a grafech.“⁸⁹ O přesnější definici kvantitativní obsahové analýzy se zasloužil v padesátých letech Bernard Berelson, který ji charakterizoval jako „výzkumnou techniku pro objektivní, systematický a kvantitativní popis zjevného obsahu komunikace.“⁹⁰ Při použití této metody je dle Berelsona zapotřebí dvou předpokladů. Zkoumaný vzorek by měl být dostatečně rozsáhlý, aby byla výsledná data validní. Druhým předpokladem je nutnost snadné identifikace kvantifikovaných jednotek.⁹¹ Podle Dismana je „kvantitativní výzkum především testováním hypotéz odvozených z nových teorií, jež byly formulovány v rámci předchozích kvalitativních šetření.“⁹²

Výzkumný proces kvantitativní obsahové analýzy můžeme rozdělit do šesti základních bodů:

- výběr výzkumného tématu;
- operacionalizace – vypracování metody a zadání výzkumného tématu;
- plánování a organizace – vymezení časového a organizačního průběhu ;
- přípravná a ověřovací fáze – ověření vhodnosti výzkumných metod;
- sběr dat;
- vyhodnocení.⁹³

⁸⁸ SCHULZ, Winfried a Irena REIFOVÁ. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 3., nezměn. vyd. Přeložil Barbara KÖPPLOVÁ. Praha: Karolinum, 2011, s. 29.

⁸⁹ Tamtéž, s. 29–30.

⁹⁰ Tamtéž, s. 76.

⁹¹ Tamtéž, s. 76.

⁹² SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, 2014. Žurnalistika a komunikace, s. 59.

⁹³ SCHULZ, Winfried a Irena REIFOVÁ. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 3., nezměn. vyd. Přeložil Barbara KÖPPLOVÁ. Praha: Karolinum, 2011, s. 31.

8.1 Vymezení dat

Pro potřeby této práce jsme vycházeli z databáze mediálních textů Anopress IT. V databázi nejsou uloženy zpravodajské relace jako celek. Každý zpravodajský výstup je zde zpracován samostatně. Texty jsou přepisovány velmi rychle, proto obsahují značné množství interpunkčních chyb a překlepů, na které jsme však při analýze nebrali zřetel. Zpravodajské relace jsou dostupné též na webu, ale v případě komerčních médií pouze po dobu 14 dní. Proto jsme se rozhodli využít právě databázi Anopress IT.

Abychom docílili co nejpestřejšího a nejkompexnějšího vzorku, rozhodli jsme se zkoumat jak zpravodajskou relaci veřejnoprávní České televize, tak relace komerčních stanic TV Nova a TV Barrandov. Všechny analyzované vzorky byly vysílány v průběhu listopadu 2017. Tento termín jsme zvolili proto, abychom měli dostatek času pro následné vyhodnocení. Do zkoumaného vzorku nezapočítáváme tzv. živé vstupy, které často vznikají velmi rychle a bez předchozí přípravy. Primárně se zaměřujeme na čtené texty, které jsou předem připravené „a proto mají svou strukturaci mnohem blíže k projevům psaným.“⁹⁴ Z důvodu obavy o možné zkreslení vzorků vynecháváme v případě Událostí České televize pasáže, které prezentuje jiný než hlavní moderátor. Jedná se přibližně o dva příspěvky v každé relaci vysílané obvykle kolem půl osmé.

V případě veřejnoprávní České televize a její hlavní zpravodajské relace Události, probíhal sběr materiálu od 1. 11. 2017 do 28. 11. 2017. U komerčních zpravodajských relací, konkrétně Televizních novin, se jedná o rozmezí od 1. 11. 2017 do 25. 11. 2017. Analyzované vzorky Našich zpráv TV Barrandov pochází z období od 1. 11. 2017 do 15. 11. 2017. Měsíc listopad jsme zvolili zejména proto, abychom měli na analýzu dostatek času. Rozmezí sběru dat je u každé televizní stanice odlišné, jelikož moderátoři vysílali v různém časovém období.

⁹⁴ SVOBODOVÁ, Jindřiška. Persvazivní funkce výrazových prostředků syntaktického plánu ve vybraných komunikátech mluvené publicistiky. In: *Bohemica Olomucensia*. Olomouc: Vydavatelství Filozofické fakulty UP, 2016, s. 51.

Přehled analyzovaných relací:

Události					
Moderátor	Vysílané dny				
Železný	2. 11.	3. 11.	5. 11.	6. 11.	10. 11.
Kubal	9. 11.	15. 11.	20. 11.	23. 11.	28. 11.
Písařovicová	1. 11.	4. 11.	11. 11.	23. 11.	27. 11.
Augustová	7. 11.	8. 11.	16. 11.	18. 11.	22. 11.

Tabulka č. 1: Analyzované relace Událostí České televize

Televizní noviny					
Moderátoři	Vysílané dny				
Borhyová, Koranteng	1. 11.	6. 11.	7. 11.	8. 11.	9. 11.
Kloubková, Pouva	11. 11.	12. 11.	16. 11.	17. 11.	18. 11.
Czadernová, Suchoň	2. 11.	3. 11.	4. 11.	5. 11.	25. 11.

Tabulka č. 2: Analyzované relace Televizních novin TV Nova

Naše zprávy					
Moderátoři	Vysílané dny				
Pšeničná, Hnilička	3. 11.	9. 11.	10. 11.	11. 11.	12. 11.
Mynářová, Převrátíl	4. 11.	5. 11.	13. 11.	14. 11.	15. 11.
Dušák, Vaňura	1. 11.	2. 11.	6. 11.	7. 11.	8. 11.

Tabulka č. 4: Analyzované relace Našich zpráv TV Barrandov

U každého z moderátorů jsme zkoumali pět zpravodajských relací. Jelikož má každá zpravodajská relace různou stopáž a množství příspěvků, mohlo by dojít ke zkreslení výsledků. Proto jsme se rozhodli uvádět ve výsledných shrnutích průměrný výskyt daného jevu na příspěvek. Při strukturaci praktické části jsme se inspirovali bakalářskou diplomovou prací Jana Holubičky a Jana Martince.⁹⁵

8.2 Výzkumné otázky a hypotézy

Předpokládáme, že v hlavních zpravodajských relacích komerčních televizních stanic bude informační funkce, která je pro publicistický styl typická, porušována častěji, než v případě hlavní zpravodajské relace veřejnoprávní televizní stanice. Vzhledem k tomu, že se komerční média snaží emotivně zaujmout diváka, přinášet nové dynamické a zábavné formy zvyšující sledovanost relace, očekáváme, že bude u komerčních zpravodajských relací častěji docházet k porušování zásad informační kvality (zejména aspektu faktičnosti), než je tomu u hlavní zpravodajské relace veřejnoprávní televize.

⁹⁵ HOLUBIČKA, Jan a Jan MARTINEC. *Užití výrazových prostředků a způsob výstavby hlavních zpravodajských relací ČT 1 a TV Nova – z hlediska zásad informační kvality*. Olomouc, 2008. Bakalářská diplomová práce.

9. Lexikální rovina

V úvodní části práce jsme jako jeden z primárních požadavků, který je na žánr zprávy kladen, uvedli volbu neutrálního jazykového kódu. „Ve slovní zásobě se vydělují zvláštní vrstvy slov hovorových, knižních, termínů, poetismů a publicismů. Ostatní slova, nezařaditelná do jedné z těchto vrstev, tvoří stylovou vrstvu neutrální.“⁹⁶ Zaměříme se na lexikální prostředky, jejichž užití může vést k porušení informativnosti a v širším chápání i srozumitelnosti.⁹⁷ Ta je pro žánry zpravodajského stylu rovněž klíčová. „Mají-li být zprávy všeobecně a snadno srozumitelné, vyžadují také přiměřenou slovní zásobu. Ta má být především spisovná a významově určitá.“⁹⁸ Při posuzování výrazů jsme vycházeli ze Slovníku spisovného jazyka českého⁹⁹, Slovníku spisovné češtiny, Akedemického slovníku cizích slov¹⁰⁰ a Databáze excerpčního materiálu Neomat.¹⁰¹ Jelikož má každá zpravodajská relace odlišný počet příspěvků, vždy uvádíme průměrný počet daného jevu na příspěvek, u každého jevu uvedeme také několik ilustrativních případů, na které jsme při analýze narazili. Následně je okomentujeme.

Historismy a Archaismy

Encyklopedický slovník češtiny definuje historismus jako „slovo nebo slovní spojení označující zaniklé, s minulostí spjaté reálie a jevy.“¹⁰² Archaismy jsou „zastaralé jazykové prvky, nepatřící do synchronního jazykového systému.“¹⁰³ Historismy se využívají v komunikátech odborných a uměleckých. Jedná se například o slova halapartna, řemdich, desátek aj.¹⁰⁴

⁹⁶ JÍLEK, Viktor. *Lexikologie a stylistika nejen pro žurnalisty: studijní text pro distanční studium*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005, s. 13.

⁹⁷ JÍLEK, Viktor a Božena BEDNAŘÍKOVÁ. *Jazykové prostředky s potenciálem porušit normu v oblasti mediálního zpravodajství*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 35.

⁹⁸ BARTOŠEK, Jaroslav. *Zpravodajství a publicistika: studijní texty pro distanční studium*. 2. přeprac. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001, s. 16.

⁹⁹ <http://ssjc.ujc.cas.cz/> [online]. [cit. 2018-01-14].

¹⁰⁰ <http://prirucka.ujc.cas.cz/> [online]. [cit. 2018-01-14].

¹⁰¹ <http://neologismy.cz/> [online]. [cit. 2018-01-14].

¹⁰² BACHMANNOVÁ, Jarmila. *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002, s. 166.

¹⁰³ Tamtéž, s. 45.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 45.

Ve sledovaném vzorku jsme objevili pouze jeden případ použití historismu, a to v Televizních novinách, konkrétně u moderátorky Renáty Czadernové a redaktora Vladimíra Bučka.

(1) *Takto vypadá jedna z neúčinnějších středověkých zbraní v akci. Kameny dokáže tiše vystřelit i na vzdálenost několika stovek metrů. Výhod **katapultu** teď využívali pašeráci.* (2. 11. 2017)

Slovník spisovného jazyka českého¹⁰⁵ definuje katapult jako zařízení na vymršťování letadel při rozjezdu. V druhém případě jej vymezuje jako starověký vrhací válečný stroj a označuje ho za historismus, v tomto smyslu byl také výraz užit. Aspekt informativnosti může porušit v případě nevhodného zasazení do kontextu.

Knižní slova

Knižní lexikum se může vyskytovat napříč stylovými oblastmi, typické je především pro psané komunikáty a texty určené k projevům slavnostního rázu.¹⁰⁶ Ve zpravodajství je často používáno pro intelektualizaci sdělení.¹⁰⁷ Použití knižních výrazů ve zpravodajských komunikátech může být mimo verbální kompetenci některých recipientů. Podle Viktora Jílka „přisuzujeme knižnímu lexiku potenciál porušit informativnost ve zpravodajských sděleních jako celé kategorii.“¹⁰⁸

Ve zkoumaném vzorku se objevily případy typu:

(2) *Americký prezident našel čas i na golf, zatímco **choť** navštívila obchod s perlami v doprovodu první dámy a lovkyně perel v tradičních oděvech.*

(Barbora Šámalová, Události, 5. 11. 2017)

(3) ***Fragmenty** rukopisů starých údajně až 2 tisíce let mají ve skutečnosti pocházet z padělatelských dílen.* (Jakub Železný, Události, 5. 11. 2017)

(4) *Herwart kácel stromy, a kde **dul** slaběji, bral listí ve velkém.* (Petr Brzek, Televizní noviny, 12. 11. 2017)

¹⁰⁵ <http://ssjc.ujc.cas.cz>.

¹⁰⁶ JÍLEK, Viktor. *Lexikologie a stylistika nejen pro žurnalisty: studijní text pro distanční studium*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005, s. 14.

¹⁰⁷ JÍLEK, Viktor a Božena BEDNAŘÍKOVÁ. *Jazykové prostředky s potenciálem porušit normu v oblasti mediálního zpravodajství*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 64.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 69.

(5) Němci tvář nejhoršího sériového vraha znají jen z několika fotografií. V soudní síni vždy obličej pečlivě skrýval. Už po prvním **verdiktu** v roce 2005 se objevily pochybnosti. (Vladimír Kouba, Televizní noviny, 9. 11. 2017)

(6) Ekologové vyzvali místní, aby si během Putinovy návštěvy nasadili plynové masky. Radnice lidem vzkázala, že koho uvidí v osudný den v masce, dostane pokutu nebo **žalář**. (redaktorka, Naše zprávy, 4. 11. 2017)

(7) Šanci jim zprostředkoval projekt, který pomáhá i dalším rodinám dostat se ze začarovaného kruhu ubytoven a azylových domů. Kromě paní Olahové s **druhem** a jejich dcerami dostalo novou šanci na bydlení dalších 49 rodin. (Valerie Táborská, Naše zprávy, 4. 11. 2017)

Slovník spisovného jazyka českého¹⁰⁹ všechny tyto výrazy definuje jako knižní. Používání knižního lexika může části respondentů bránit ve srozumitelnosti zpravodajských komunikátů. Většinu těchto termínů lze přitom nahradit synonymními výrazy, které jsou pro diváky srozumitelnější (choť – manželka, žalář – věznice). Jako problematické hodnotíme rovněž použití slova „dul“, které se užívá převážně v uměleckém stylu, nikoli však ve zpravodajském, kde jeho užití pokládáme za příznakové. Z hlediska průměrného výskytu knižních výrazů na příspěvek bylo nejvíce knižních slov užito v Televizních novinách (0,06), dále pak v Událostech (0,05). Nejlepších výsledků dosáhly Naše zprávy (0,04). V případě moderátorů využívala knižní výrazy nejčastěji Daniela Písařovicová. V průměru 0,007 knižní lexikální jednotky na příspěvek.

Zpravodajská relace	Výskyt	Průměr na příspěvek
Události	28	0,05
Televizní noviny	20	0,06
Naše zprávy	13	0,04

Tabulka č. 4: Výskyt knižního lexika v analyzovaném vzorku

¹⁰⁹ <http://ssjc.ujc.cas.cz>.

Neologismy

Encyklopedický slovník češtiny definuje neologismy jako „lexikální jednotky, které se ve vztahu k existujícím jednotkám slovní zásoby současného jazyka vyznačují novostí, a to jak z hlediska vzniku, tak z hlediska funkčního.“¹¹⁰ Vzhledem k tomu, že se neologismy váží k určité době, bývají označovány za dobově příznakové prostředky současné slovní zásoby.¹¹¹ Jelikož se jedná o pojmenování nová, mohou být, stejně jako knižní výrazy, obtížněji srozumitelné pro určitý okruh adresátů.

V analyzovaném vzorku se objevily případy typu:

(8) *Po dopolední schůzce se zdá pravděpodobné, že nevznikne zvláštní výbor pro eGovernment.* (Michal Kubal, Události, 9. 11. 2017)

(9) *V rámci vrcholu festivalu Týden vědy a techniky čekají zájemce také přednášky a workshopy. Akce se konají po celé republice a představí třeba výrobu energie, recyklování i virtuální realitu.* (Jakub Železný, Události, 10. 11. 2017)

(10) *To bylo slavné i v zahraničí hlavně v Německu a ve Francii. Comeback Golden kids patřil mezi nejvýznamnější hudební události devadesátých let.* (Michal Čoudek, Televizní noviny, 2. 11. 2017)

(11) *Jak bojovat proti voyerům? Šokovou terapií. S takovou metodou teď přišla policie v Jižní Koreji.* (René Hnilička, Naše zprávy, 3. 11. 2017)

Všechny výrazy, které jsme vyhodnotili jako neologismy, jsme ověřili ve Slovníku neologizmů¹¹² a Databázi excerpčního materiálu Neomat.¹¹³ Výraz europoslanec vznikl derivací a adresát si jeho význam může snadno dovodit. Jeho použití ve zpravodajském komunikátu hodnotíme jako akceptovatelné. Ostatní příklady nových slov, které pocházejí zejména z angličtiny, klasifikujeme jako potenciálně nesrozumitelné. Používání těchto neologizmů hodnotíme jako zvláště problematické zejména v případech, kdy není recipientovi ani z kontextu jasný význam slova (viz Události 9. 11. 2017 a 10. 11. 2017). Vedle výše zmíněných neologizmů se v Televizních novinách často vyskytoval výraz show (11. 11. 2017),

¹¹⁰ BACHMANNOVÁ, Jarmila. *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002, s. 284.

¹¹¹ Tamtéž, s. 284.

¹¹² MARTINCOVÁ, Olga. *Nová slova v češtině: slovník neologizmů*. Praha: Academia, 1998, 356 s.

¹¹³ <http://www.neologismy.cz/>.

zejména v přípěvcích, které informovali o vysílaném televizním pořadu. Cílem bylo patrně zaujmout adresáty a zatraktivnit tak prezentovanou informaci.

Nejvíce případů použití neologizmů jsme zaznamenali u Televizních novin a Našich zpráv. V těchto relacích byl jejich průměrný počet na příspěvek 0,18. Nejmenší výskyt neologizmů byl v Událostech České televize (průměrně na příspěvek 0,15). U moderátorů jsme zaznamenali největší množství nových slov v případě Jakuba Železného (průměrně 0,16 neologizmů na příspěvek).

Zpravodajská relace	Výskyt	Průměr na příspěvek
Události	78	0,15
Televizní noviny	61	0,18
Naše zprávy	59	0,18

Tabulka č. 5: Výskyt neologizmů v analyzovaném vzorku

Odborné termíny

Josef Václav Bečka definuje termíny jako „slova, která označují jevy vědeckého poznání.“¹¹⁴ Odborné termíny jsou typické pro funkční styl odborný, ve zpravodajském stylu je jejich užití pokládáno za příznakové. Viktor Jílek uvádí, že „pro uživatele jazyka, kteří jsou kompetenčně nezakotvení v odpovídajícím odborném diskurzu, mohou být termíny potenciálně nesrozumitelné či ne zcela srozumitelné.“¹¹⁵

Základní vlastnosti termínů jsou:

- ustálenost – zajišťuje bezporuchovost odborné komunikace;
- systémovost – míra, jak moc zapadá termín do terminologie, oboru;
- přesnost – přesné definování pojmového výrazu;
- jednoznačnost – termín by měl být jednoznačný nejen v daném oboru, ale i v oborech souvisejících;
- nosnost – schopnost být východiskem pro vytvoření dalšího termínu;

¹¹⁴ BEČKA, Josef Václav. *Česká stylistika*. Praha: Academia, 1992, s. 73.

¹¹⁵ JÍLEK, Viktor a Božena BEDNAŘÍKOVÁ. *Jazykové prostředky s potenciálem porušit normu v oblasti mediálního zpravodajství*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 70.

- ústrojnost – strukturou má být v souladu s pravidly jazykového systému.¹¹⁶

Častým využíváním odborných termínů ve zpravodajství může dojít ke ztrátě přesně vymezeného obsahu odborného termínu. Nastane tak proces tzv. determinologizace.¹¹⁷

Ve zkoumaném vzorku se objevily případy typu:

(12) *Zoologická zahrada ve Dvoře Králové nad Labem dnes zorganizovala veliký záťah. Tamní zaměstnanci totiž odchytili přes tři desítky pelikánů, aby je ze safari přemístili do zimoviště.* (Mirek Vaňura, Naše zprávy, 8. 11. 2017)

(13) ***Rettův syndrom**, záhadná nemoc, která postihuje výhradně ženy a dívky. V Česku jich touto nevléčitelnou chorobou trpí asi padesát. Patří mezi ně i desetiletá Tonička.* (Kristýna Dušák, Naše zprávy, 7. 11. 2017)

(14) *Luxus pro cizince, jenže turistika chřadne od smrti amerického studenta, který ze zájezdu skončil ve vězení a domů se vrátil ve **vegetativním stavu**. Pokoje začínající na 150 dolarech za noc jsou pro průměrné Severokorejce nedosažitelné.* (Barbora Šámalová, Události, 6. 11. 2017)

(15) *Už po prvním verdiktu v roce 2005 se objevily pochybnosti. Vyšetřovatelé proto nechali **exhumovat** ostatky více než 130 případů.* (Vladimír Kouba, Televizní noviny, 9. 11. 2017)

Všechna slova, která jsme vyhodnotili jako odborné termíny, jsme následně ověřovali v Akademickém slovníku cizích slov.¹¹⁸ V případě Miroslava Vaňury a Vladimíra Kouby hodnotíme použití výrazů „zimoviště“ a „exhumovat“ jako adekvátní. Jedná se o obecně známé termíny, které srozumitelnost nesnižují. Problematicky hodnotíme použití termínu „vegetativní stav“, který ve svém komunikátu použila reportérka Barbora Šámalová. Jedná se o lékařský termín, jehož význam nemusí být patrný ani z kontextu. Zásadním způsobem tak může snižovat srozumitelnost příspěvku. Podobně hodnotíme termín „Rettův syndrom“, který užila moderátorka Kristýna Dušák. Definovala ho jako „záhadnou nemoc, která postihuje výhradně ženy a dívky“. I zde je vymezení termínu nedostatečné. Příspěvek proto

¹¹⁶ BACHMANNOVÁ, Jarmila. *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002, s. 488.

¹¹⁷ JÍLEK, Viktor. *Lexikologie a stylistika nejen pro žurnalisty: studijní text pro distanční studium*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005, s. 14.

¹¹⁸ <http://prirucka.ujc.cas.cz/>.

klasifikujeme jako potenciálně nesrozumitelný. Nejvíce odborných termínů jsme zaznamenali ve vysílání Televizních novin (průměr na příspěvek 0,22). Naopak na nejmenší využití odborného lexika jsme narazili v případě Událostí České televize (průměr na příspěvek 0,11).

Zpravodajská relace	Výskyt	Průměr na příspěvek
Události	57	0,11
Televizní noviny	72	0,22
Naše zprávy	53	0,17

Tabulka č. 6: Výskyt odborných termínů v analyzovaném vzorku

Obecná čeština

Bohuslav Havránek definuje obecnou češtinu jako „interdialekt, totiž dialekt spojující větší území, na němž jinak žijí nářečí lokální, např. obecnou češtinu, obecnou hanáčtinu, obecnou laštinu aj.“¹¹⁹ Civilizačními vlivy se postupně rozšířila na celé území a některé obecně české lexikální výrazy pronikly i do hovorové češtiny, respektive mluvené podoby spisovného jazyka.¹²⁰ Jedná se například o slova bramboračka, dechovka, holka, kluk nebo montérky.¹²¹ Vzhledem k tomu, že je od zpravodajských komunikátů vyžadována spisovná norma, hodnotíme použití obecně českého lexika jako porušení zpravodajské normy.

Ve zkoumaném vzorku se objevily případy typu:

(16) *V případě betonových bariér to letos otestovala německá televize MDR. Vybrala poměrně těžký kvádr a proti němu poslala malý **nákladník**.* (Jan Beránek, Události, 23. 11. 2017)

(17) *Jsou skryté v těch šedých budovách. To jsou budovy, které jsou vysoké jako osmipatrový **panelák**. Ted' chrání teleskopy, aby se nepoškodily.* (Daniel Stach, Události, 18. 11. 2017)

¹¹⁹ HAVRÁNEK, B. *Úkoly spisovného jazyka a jeho kultura*. In: Havránek, B., Weingart, M. Spisovná čeština a jazyková kultura. Praha: Melantrich, 1932, s. 42.

¹²⁰ JÍLEK, Viktor. *Lexikologie a stylistika nejen pro žurnalisty: studijní text pro distanční studium*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005, s. 10.

¹²¹ Tamtéž, s. 10.

(18) *A v Plzni vyhecování fanoušci Slávie už před zápasem napadali nejen fandý domácí Viktorky, ale i policisty.* (Reynolds Koranteng, Televizní noviny, 6. 11. 2017)

(19) *Lidé, kteří domácí prasata chovají ve vysoce rizikové oblasti obehnané ohradníky, mají tři týdny na to, aby čuníky porazili.* (Zdeněk Čík, Televizní noviny, 9. 11. 2017)

(20) *To by nebyli naši koumáci Adam s Luckou, aby i na tuhle nepopulární a nevoňavou činnost, nevymysleli nějaký ten figl. Pojd'me se podívat, čím nás překvapí tentokrát.* (René Hnilička, Naše zprávy, 9. 11. 2017)

(21) *Jakmile vás program identifikuje, podá o vás všechny údaje, ke kterým se dostane, a to včetně těch z občanky, pasu a řidičáku.* (Petr Převrtil, Naše zprávy, 13. 11. 2017)

Všechny výrazy, které jsme vyhodnotili jako nespisovné, jsme následně ověřovali ve Slovníku spisovného jazyka českého.¹²² Zpravodajské komunikáty vznikají s předstihem, prochází korekturními úpravami a jsou čteny ze čtecího zařízení. Mají tedy povahu spíše psaného textu. Primárním postulátem, který je na každý zpravodajský komunikát kladen, je nutnost užití spisovného jazyka. Nerespektování tohoto požadavku hodnotíme jako zásadní porušení zpravodajské normy. Nespisovné výrazy se vyskytují poměrně často zejména u komerčních televizních stanic. V případě Našich zpráv je průměrný výskyt nespisovného lexika na příspěvek 0,17, u Televizních novin 0,12. Nejlepší hodnoty jsme zaznamenali ve vysílání České televize (0,0057 nespisovných výrazů na příspěvek). U moderátorů jsme nejčastější použití nespisovného lexika u Petra Převrtila (0,14) a Miroslava Vaňury (0,10). V případě moderátorů České televize jsme nenarazili na žádný výskyt nespisovných slov.

Zpravodajská relace	Výskyt	Průměr na příspěvek
Události	3	0,0057
Televizní noviny	38	0,12
Naše zprávy	53	0,17

Tabulka č. 7: Výskyt nespisovného lexika v analyzovaném vzorku

¹²² <http://ssjc.ujc.cas.cz/>.

9.1 Dílčí závěry k lexikální rovině

	UDÁLOSTI		TELEVIZNÍ NOVINY		NAŠE ZPRÁVY	
	Výskyt	průměr na příspěvek	výskyt	průměr na příspěvek	výskyt	průměr na příspěvek
Historismy, archaismy	0	0	2	0,006	0	0
Knižní slova	28	0,05	20	0,06	13	0,04
Neologismy	78	0,15	61	0,18	59	0,18
Odborné termíny	57	0,11	72	0,22	53	0,17
Slova obecné češtiny	3	0,0057	38	0,12	53	0,17
Celkem	166	0,32	193	0,58	178	0,57

Tabulka č. 8: Výskyt nevhodného lexika v analyzovaném vzorku

V lexikální rovině jsme se zaměřili zejména na použití historismů, archaismů, knižních slov, neologismů a odborných termínů, které mohou recipientům potenciálně bránit v pochopení předkládaných komunikátů. Jelikož jsme v teoretické části práce definovali, že srozumitelnost je jedním z klíčových aspektů zpravodajských žánrů, hodnotíme využívání těchto výrazů jako hrubé porušení zpravodajské normy.

Zvláště problematické je pak užívání slov obecné češtiny. Primárním jazykovým kódem zpravodajských žánrů by totiž měla být zejména spisovná čeština. Ve zkoumaném materiálu se nejčastěji od zpravodajské normy odchýlily Televizní noviny (průměr na příspěvek 0,58). V Našich zprávách došlo k porušení normy v přibližně ve stejném rozsahu jako u Televizních novin. Naopak nejlepších výsledků dosáhly Události České televize (průměr na příspěvek 0,32). Nejproblematictější

hodnotíme používání nespisovného lexika, které je pro zpravodajské komunikáty nepřijatelné. Zatímco v případě veřejnoprávní České televize došlo k používání nespisovných výrazů ojediněle (průměr na příspěvek 0,32), u komerčních stanic se vyskytovaly poměrně často. Nejvíce nespisovných výrazů bylo naměřeno v Televizních novinách (průměr na příspěvek 0,58), o něco méně v Našich zprávách (průměr na příspěvek 0,57).

10. Syntaktická rovina

Komunikáty zpravodajských žánrů mají recipientům umožnit snadné a jednoznačné porozumění. To zajišťuje zejména užití kratších větných celků, „struktura má být lineární a uvolněná, sdělení má být dynamické.“¹²³ Podle Jaroslava Bartoška „jsou diváci stále méně ochotni věnovat zpravodajství dlouhou dobu, délka zpráv se všeobecně zkracuje.“¹²⁴ Tento požadavek nutně vede k tomu, že zpravodajské relace místo hlubších informací prezentují spíše velké množství kratších, stručnějších textů.

Atrakce

Atrakce je „mechanické přizpůsobení tvaru nějakého slova tvaru slova sousedního.“¹²⁵ Ve sledovaném vzorku jsme narazili na jeden případ atrakce, konkrétně u zpravodajské relace Televizní noviny:

(22) Rozsáhlá kontrola a kácení stromů v okolí železnice po dohodě s majiteli pozemků, to teď plánuje drážní úřad, který dohlíží na bezpečnost na železnici. (Lucie Borhyová, Televizní noviny, 6. 11. 2017)

Atrakce ve výše zmíněném příspěvku výrazným způsobem snižuje srozumitelnost zpravodajského komunikátu. Snadné srozumitelnosti nepřispívá ani vytýkáci konstrukce, kterou moderátorka použila. Celý tento příspěvek proto hodnotíme jako obtížněji srozumitelný.

Zpravodajská relace	Výskyt	Průměr na příspěvek
Události	0	0
Televizní noviny	1	0,003
Naše zprávy	0	0

Tabulka č. 9: Výskyt atrakce v analyzovaném vzorku

¹²³ BARTOŠEK, Jaroslav. *Zpravodajství a publicistika: studijní texty pro distanční studium*. 2. přeprac. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001, s. 14.

¹²⁴ Tamtéž, s. 14.

¹²⁵ Tamtéž, s. 50.

Modální částice

Modální částice ve zpravodajských komunikátech pomáhají vyjadřovat postoje mluvčího k dané problematice. „Obecně platí, že modalita v jazyce funguje jako nástroj vyjádření hodnocení propozičního obsahu výpovědi.“¹²⁶ Přítomnost hodnocení je ve zpravodajských žánrech nežádoucí. Podle Kodexu České televize musí redaktoři „při vystupování ve zpravodajských a aktuálně publicistických pořadech počínat tak, aby divák nemohl rozpoznat, jaký mají na věc, o níž informují, názor.“¹²⁷ Miroslav Grepl a Petr Karlík rozlišují čtyři základní typy postojů:

- jistotně modalitní (epistemický) – mluvčí jimi sděluje různou míru přesvědčení, která může být v různém stupni pravděpodobnosti. Tím se do jisté míry zbavuje vůči adresátovi zodpovědnosti za pravdivost předkládaného sdělení;
- preferenční – konkrétní postoje vůle, přání, ochoty a zájmu;
- hodnotící (evaluativní) – mluvčí jimi vyjadřuje pozitivní/negativní stanovisko k předkládaným faktům;
- emocionální – postoje údivu, překvapení.¹²⁸

Ve zkoumaném vzorku se objevily případy jistotní modalitní typu:

(23) *Na schůzku, kde se mělo diskutovat o možném jednání s Vladimírem Putinem, si prý už moc nepamatuje.* (Jakub Železný, Události, 3. 11. 2017)

(24) *Před dvěma hodinami zákonodárci zvolili Radka Vondráčka z hnutí ANO. Zástupci Demokratického klubu lístky v tajné volbě neodevzdávali. Podporu tak získal zřejmě od svých spolustraníků, Pirátů, hnutí SPD a od KSČM.* (Marcela Augustová, Události, 22. 11. 2017)

Ve zkoumaném vzorku se objevily případy hodnotící modalitní typu:

(25) *Slavnému tenistovi, trojnásobnému vítězi z Wimbledonu a olympijskému vítězi z Barcelony ve čtyřhře se bohužel v rozvadovském kasínu moc nedařilo.* (Michal Čoudek, Televizní noviny, 4. 11. 2017)

¹²⁶ SVOBODOVÁ, Jindřiška. Persvazivní funkce výrazových prostředků syntaktického plánu ve vybraných komunikátech mluvené publicistiky. In: *Bohemica Olomucensia*. Olomouc: Vydavatelství Filozofické fakulty UP, 2016, s. 56.

¹²⁷ *Kodex České televize* [online]. [cit. 2018-01-14]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/cl-5-pece-o-informace-ve-zpravodajstvi-a-aktualni-publicistice/>.

¹²⁸ GREPL, Miroslav a Petr KARLÍK. *Skladba češtiny*. Olomouc: Votobia, 1998, s. 471–491.

(26) Řidič dodávky v noci na dnešek z dosud neznámých důvodů najel přímo do zastávky na Karlově náměstí. V tu chvíli naštěstí nikdo na tramvaj nečekal. (Alexandra Mynářová, Naše zprávy, 14. 11. 2017)

U redaktora Michala Čoudka a moderátorky Alexandry Mynářové jsme zaznamenali užití modality hodnotící. Tu klasifikujeme ve zpravodajských komunikátech jako nežádoucí, přípustná je pouze ve sděleních publicistického stylu. Použití modálních částic „bohužel“ a „naštěstí“ bylo nejčastější v případě Našich zpráv Televize Barrandov (průměr na příspěvek 0,11), naopak ve zpravodajství České televize jsme na tyto částice nenarazili vůbec. V případě moderátorů Jakuba Železného a Marcely Augustové hodnotíme použití jistotní modality jako adekvátní. Vedle částic „prý“ a „zřejmě“ se napříč zpravodajskými relacemi rovněž používala částice „asi“. Obě slouží zejména jako ochrana televize v případě, kdy se ukáže, že je prezentovaná informace nepravdivá. Jistotní modalita byla nejvíce užívána v případě Televizních novin (průměr na příspěvek 0,46), nejméně naopak v Událostech České televize (průměr na příspěvek 0,10).

	UDÁLOSTI		TELEVIZNÍ NOVINY		NAŠE ZPRÁVY	
	výskyt	průměr na příspěvek	výskyt	průměr na příspěvek	výskyt	průměr na příspěvek
Prý	22	0,04	102	0,31	48	0,15
Zřejmě	30	0,06	35	0,11	38	0,12
Asi	64	0,12	53	0,16	37	0,12
Celkem	116	0,22	190	0,56	123	0,40

Tabulka č. 10: Výskyt jistotní modality v analyzovaném vzorku

	UDÁLOSTI		TELEVIZNÍ NOVINY		NAŠE ZPRÁVY	
	výskyt	průměr na příspěvek	výskyt	průměr na příspěvek	výskyt	průměr na příspěvek
Bohužel	0	0	5	0,02	12	0,04
Naštěstí	0	0	5	0,02	22	0,07
Celkem	0	0	10	0,03	34	0,11

Tabulka č. 11: Výskyt hodnotící modalidy v analyzovaném vzorku

Oddálení větných dvojic

Pro snadnou srozumitelnost výsledných komunikátů je důležitý rovněž slovosled. Podle Jaroslava Bartoška je pro adresáty hůře vnímatelné „oddělování podmětů a přísudků hlavních vět větami vedlejšími.“¹²⁹ Oddálení větných dvojic může vedle porušení informativnosti porušovat rovněž pravdivost a neutralitu.¹³⁰

Ve zkoumaném vzorku se objevily případy typu:

(27) *Deklaraci o nezávislosti Katalánska, kterou na konci října odsouhlasil katalánský parlament, dnes anuloval španělský ústavní soud.* (Jana Gerleová, Televizní noviny, 8. 11. 2017)

(28) *Panika, kterou způsobily ceny másla už v červenci tohoto roku, byla zdá se tak trochu zbytečná. Mnohé, ale stoupající ceny opravdu rozčílily.* (Veronika Farářová, Naše zprávy, 14. 11. 2017)

(29) *Ubytovna o jedné místnosti, ve které se tísní celá rodina, není ideálním řešením. Asi si dokážete představit tu ponorkovou nemoc.* (Petr Převrátíl, Naše zprávy, 4. 11. 2017)

Oddělování podmětů a přísudků může části recipientům snížit srozumitelnost, která je od zpravodajských komunikátů vyžadována. Všechny výše zmíněné

¹²⁹ BARTOŠEK, Jaroslav. *Zpravodajství a publicistika: studijní texty pro distanční studium*. 2. přeprac. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001, s. 15.

¹³⁰ JÍLEK, Viktor a Božena BEDNAŘÍKOVÁ. *Jazykové prostředky s potenciálem porušit normu v oblasti mediálního zpravodajství*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 178.

příspěvky proto hodnotíme jako potenciálně méně srozumitelné. Ve všech analyzovaných zpravodajských relacích se tento jev vyskytoval poměrně často; nejvíce v případě Našich zpráv (průměr na příspěvek 0,08), naopak nejméně u České televize (průměr na příspěvek 0,06).

Zpravodajská relace	Výskyt	Průměr na příspěvek
Události	31	0,06
Televizní noviny	23	0,07
Naše zprávy	26	0,08

Tabulka č. 12: Výskyt oddálených větných dvojic v analyzovaném vzorku

Vytýkací konstrukce

Potenciál porušit normu v oblasti televizního zpravodajství mají rovněž vytýkací konstrukce. Vedle zásad pravdivosti mohou porušovat také zásadu neutrality výpovědi.¹³¹

Ve zkoumaném vzorku se objevily případy typu:

(30) *Mrtvice, pád do lisu na odpad, zranění utrpěné v kočáru při projíždce městem. To všechno potkává české turisty na cestách světem.* (Marcela Augustová, Události, 16. 11. 2017)

(31) *Devět let za mřížemi, dalších devět zákaz řízení a zaplatit skoro 1,5 milionu korun jako odškodné. To je trest pro řidiče Martina Kostnera, který loni v prosinci způsobil na dálnici D10 smrtelnou nehodu.* (Michal Kubal, Události, 15. 11. 2017)

(32) *Kuvajť, země bývalé Jugoslávie, Bosna a Hercegovina, Kosovo, Afghánistán. To jsou jen některé země, kam Česká armáda od roku 1989 vyslala své vojáky.* (František Bůžek, Televizní noviny, 11. 11. 2017)

(33) *Mimořádné očkování, desinfekční gely a lékaři v pohotovosti. Tak to v těchto dnech vypadá v Ústí nad Labem. Nedaří se tam totiž zatím zastavit epidemii žloutenky, která město trápí.* (René Hnilička, Naše zprávy, 3. 11. 2017)

¹³¹ JÍLEK, Viktor a Božena BEDNAŘÍKOVÁ. *Jazykové prostředky s potenciálem porušit normu v oblasti mediálního zpravodajství*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 181.

Užití vytýkací konstrukce jsme zaznamenali napříč zpravodajskými relacemi. Ve zpravodajských komunikátech mohou narušit zejména neutralitu výpovědi. Z hlediska zásady informativnosti, jejíž porušení zkoumáme primárně, hodnotíme ve výše zmíněných příspěvcích použití vytýkací konstrukce jako akceptovatelné. Využívají se zejména z důvodu udržení pozornosti diváka. Sdělení je dramatičtější a dynamičtější. Vytýkací konstrukce byla nejčastěji užitá v případě relací Naše zprávy a Televizní noviny (průměr na příspěvek 0,05), naopak nejméně v Událostech České televize (průměr na příspěvek 0,04).

Zpravodajská relace	Výskyt	Průměr na příspěvek
Události	19	0,04
Televizní noviny	16	0,05
Naše zprávy	17	0,05

Tabulka č. 13: Výskyt vytýkacích konstrukcí v analyzovaném vzorku

10.1 Dílčí závěry k syntaktické rovině

V syntaktické rovině docházelo k nejčastějšímu odchýlení od zpravodajské normy v případě užívání modálních částic. Ve zpravodajských relacích komerčních televizních stanic, zejména u TV Barrandov, se často užívala hodnotící slova „bohužel“ a „naštěstí“, která mohou výrazně snižovat vnímání kvality komunikátu u recipientů. Ve zpravodajství České televize jsme na tyto výrazy nenarazili ani v jednom případě. Naopak ve všech zpravodajských relacích jsme zaznamenali užívání částic prý a zřejmě, které se ve zpravodajství používají zejména jako ochrana televize před případnými právními postihy. Ty mohou nastat za předpokladu, že je daný zpravodajský komunikát zpracován nekvalitně. Jako jeden z primárních požadavků, které jsou na zpravodajské žánry kladeny, je potřeba srozumitelnosti. Tu může zásadně snížit oddělování podmětu a přísudku prostřednictvím vedlejších vět. Od tohoto požadavku se velmi často odchylovaly všechny zkoumané televizní stanice. V případě České televize se často vyskytovala dlouhá souvětí. Komerční televizní stanice nejčastěji užívaly krátké větné celky, které zvyšují dynamičnost relace a pomáhají udržet diváka u televizního přijímače. Nejvíce syntaktických

nedostatků jsme zaznamenali v případě Televizních novin (průměrně 0,58 porušení na příspěvek). Naopak nejlepší výsledky dosáhly Události České televize, které se od zpravodajské normy odchýlily v průměru 0,20 na příspěvek.

	UDÁLOSTI		TELEVIZNÍ NOVINY		NAŠE ZPRÁVY	
	výskyt	průměr na příspěvek	výskyt	průměr na příspěvek	výskyt	průměr na příspěvek
Atrakce	0	0	1	0,003	0	0
Modalita jistotní	116	0,22	190	0,56	123	0,40
Modalita hodnotící	0	0	10	0,03	34	0,11
Oddálení větných dvojic	31	0,06	23	0,07	26	0,08
Vytýkací konstrukce	19	0,04	16	0,05	17	0,05
Celkem	166	0,32	240	0,73	200	0,63

Tabulka č. 14: Výskyt syntaktických nedostatků v analyzovaném vzorku

11. Textová rovina

V případě textové roviny se zaměříme pouze na užívání adekvátních slohových postupů.

11.1 Slohové postupy

Josef Bečka definuje slohový postup jako „způsob jazykového sdělování určité látky, určitého obsahu v pojetí tématu projevu, př. jeho tematických úseků, je-li projev členitý.“¹³² Současné jazykové příručky definují pět základních slohových postupů: informační, popisný, vyprávěcí, výkladový a úvahový. Vedle nich existují též jejich dílčí modifikace.¹³³ „Lingvisté konstatují ve zpravodajských textech náznaky vyprávěcího, úvahového, výkladového a nevěcných modifikací popisného postupu, jejich přítomnost neodmítají.“¹³⁴ Podle Viktora Jílka je však ve zpravodajských komunikátech za nepříznačné pokládáno pouze užití postupu informačního a popisného, popř. odborného a výkladového u rozšířených zpráv.¹³⁵

Slohový postup informační

Dominantním slohovým postupem ve zpravodajství je postup informační. Recipientům předkládá základní, věcné údaje o skutečnosti.¹³⁶ Prezentovaná fakta přitom nemusí být zařazena do souvislostí. Viktor Jílek definuje základní znaky informačního slohového postupu takto:

- fakta pouze konstatuje, ale nevypráví;
- forma komunikátů je ustálená;
- využívá prvků automatizace a stylizace, ty mají společné rysy: aktuálnost, úplnost, jasnost, srozumitelnost, jednoznačnost a přehlednost;
- text nemusí být kohezí, fakta mohou být prezentována prostřednictvím grafu, tabulky;
- pořadí předkládaných informací není přesně dáno;

¹³² BEČKA, Josef Václav. *Česká stylistika*. Praha: Academia, 1992, s. 35.

¹³³ JÍLEK, Viktor. *Lexikologie a stylistika nejen pro žurnalisty: studijní text pro distanční studium*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005, s. 79.

¹³⁴ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 65.

¹³⁵ Tamtéž, s. 65.

¹³⁶ JÍLEK, Viktor. *Lexikologie a stylistika nejen pro žurnalisty: studijní text pro distanční studium*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005, s. 79.

- absence odkazovacích výrazů, větné členy nejsou bohatě rozvíjeny.¹³⁷

Ve zkoumaném vzorku se objevily případy typu:

(34) *Opozice v Zimbabwe trvá na rezignaci prezidenta Roberta Mugabeho. Armáda ho od včerejška drží v domácím vězení. Svůj zásah ale odmítá nazývat pučem. Čerstvá fotka 93letého diktátora se objevila v tamním tisku. Prezident nechce funkci složit, pokud o tom nerozhodne vládnoucí strana. Dialog odmítá.* (Marcela Augustová, Události, 16. 11. 2017)

(35) *Americký prezident Donald Trump žádá trest smrti pro Sayfulla Saipova. Muže podezřelého ze zabití 8 lidí během úterního teroristického útoku v New Yorku. Podle některých právníků tímto prohlášením může ohrozit právo na spravedlivý proces. Na rozdíl od včerejška už ale útočnicka nechce posílat na Guantánamo. Uzbek žijící od roku 2010 ve Spojených státech řekl, že má z vražd dobrý pocit a že chtěl způsobit co největší krveprolití.* (Jakub Železný, Události, 2. 11. 2017)

Ve zmíněných ukázkách jsme vyhodnotili použití slohového postupu informačního, který je pro komunikáty zpravodajského stylu typický. Moderátoři předkládají recipientům fakta, která nehodnotí, ale konstatují. Díky použití jednoduchých vět je text srozumitelný, jednoznačný a přehledný. Zřetelná je zde i koheznost textu, která však není pro informační slohový postup podmínkou.

Slohový postup popisný

Postup popisný zprostředkovává recipientovi obraz skutečnosti na základě vnímání lidskými smysly.¹³⁸ Popisovány mohou být předměty, události i osoby. Do značné míry tak nahrazuje recipientovi přímou zkušenost, kterou nemůže získat. Cílem popisného postupu je poskytnout adresátovi takové množství informací, aby si mohl o dané věci udělat přesnou představu, která by do jisté míry nahradila jeho přímou zkušenost. Mezi základní znaky tohoto stylu patří:

- frekventovanost adjektivních a substantivních přívlastků;
- větší množství substantiv a adjektiv;

¹³⁷ JÍLEK, Viktor. *Lexikologie a stylistika nejen pro žurnalisty: studijní text pro distanční studium*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005, s. 80.

¹³⁸ Tamtéž, s. 81.

- libovolné pořadí prezentovaných informací, které však neplatí při popisu děje;
- komunikáty mohou být nekohezní.¹³⁹

Ve zkoumaném vzorku se objevily případy typu:

(36) Tak paličku na maso nepotřebujem, my si jí totiž můžeme vyrobit buďto pomocí našich kloubů, to mase můžete takhle naklepat, ale to není úplně hygienické a nemáš na to sílu. Tak si ukážeme, tím že jsme v dílně, jak s pomocí obyčejného kladívka [...] [...] bude k tomu potřeba ještě vidlička a takovýhle elektrikářská páska a právě tyto komponenty nám nahradí paličku na maso. Vezmeš si teda vidličku a kladívko, tímhle způsobem to přeložíš, jo, takhle a teď si vezmeš elektrikářskou pásku, já si tady takhle naměřím tak zhruba takovýhle kousek, odtrhneme.

[...] A takhle jednoduše Lucko, hele, držíš, jde to? Pěkně to spojíme tímhle způsobem a tímhle takhle hezky, jo? A teď se dívej jak parádně, hele, koukej, naklepme masíčko, to bude řízečků hele [...] (Adam Novotný, Naše zprávy, 7. 11. 2017)

(37) [...] Podívejme se ještě jednou a zpomaleně, jak se nehoda stala. Odsouzený Martin Kostner řídí v našem případě červeně označené BMW. Vidíme, že před ním jedoucí Škodu Octavii předjíždí zprava, pak ve 130kilometrové rychlosti vrací se se svým autem do levého pruhu, brzdí a nakonec úplně zastaví. Tři auta za Octavii, ve které sedí ona tříčlenná rodina, se stačí vyhnout. To čtvrté už ne [...]

[...] Zajímá nás modrá Octavie, která předjíždí dva kamiony. Z toho druhého pochází tento záznam. V momentě, kdy se osobní vůz vrátí do pravého pruhu, začíná nákladní auto brzdit. To vidíme podle světel. Chvilu čeká, jestli Octavie zrychlí, pak řidič znovu musí šlápnout na brzdu. Teprve, když se rozhodne sám předjíždět, auto před ním přidá a začne se vzdalovat [...]. (Marcela Augustová, Události, 15. 11. 2017)

V obou zmiňovaných komunikátech jsme vyhodnotili použití slohového postupu popisného, který je ve zpravodajství rovněž přípustný. V případě České televize hodnotíme užití slohového postupu popisného jako adekvátní. Moderátorka Marcela Augustová popisuje průběh dopravní nehody a přibližuje divákům jevy, které nemusejí být z videozáznamu na první pohled patrné „To vidíme podle

¹³⁹ JÍLEK, Viktor. *Lexikologie a stylistika nejen pro žurnalisty: studijní text pro distanční studium*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005, s. 81.

světél“. Jako potenciálně problematický hodnotíme text Adama Nováka, který recipientům popisuje, jak si mohou doma vyrobit paličku na maso. TV Barrandov na svém webu uvádí, že Naše zprávy přináší „Souhrn toho důležitého a nejzajímavějšího, co se uplynulý den událo doma i ve světě.“¹⁴⁰ Příspěvky tohoto typu se vysílají převážně v kutilských magazínech. Zařazení podobných komunikátů do hlavní zpravodajské relace hodnotíme jako nevhodné. Hodnotu textu navíc snižuje i nízká jazyková kompetence redaktora.

Slohový postup vyprávěcí

Podle Josefa Václava Bečky je ve vyprávěcím postupu „látka koncipována a sdělena jako dějový proud příčinně spjatý s úkolem sdělit průběh tohoto dějového proudu a jeho zakončení.“¹⁴¹ Ve vyprávěcím postupu tedy zprostředkováváme osobní prožitek, přičemž do popředí vystupuje časová osa.¹⁴² Na rozdíl od informačního a popisného postupu musí být komunikáty vyprávěcího postupu kohezí. Vyjadřování autora textu je subjektivizované a má zřetelnou vnitřní strukturu: expozice – zápletka – krize – rozuzlení.¹⁴³

Ve zkoumaném vzorku se objevily případy typu:

(38) *Tentokrát jsme za houbami vyrazili do Ondřejova. A od houbaření nás neodradilo ani poměrně chladné počasí. Tak vzhůru na to. Zdejší mechové plácky doplňuje převážně smrkový les. Sem tam tady narazíme i na buková místa, kde by se houbám mělo dařit. Já a tady to vypadá na dva hříbky. A skutečně je to tak, jsou to dva hříbci smrkoví. Lesem chodíme křížem krážem. A za houbami nemusíme chodit ani moc daleko. Práváci tady rostou skoro všude. I kousek od silnice. Zkrátka smrkové hříbky nacházíme na každém kroku. A daří se jim jak ve smrčinách tak v bukovém listí. Během našeho houbaření hojně potkáváme i tuto zvláštní houbu a protože nevíme, o co se jedná, tak ji vezmeme mykologovi.* (Zuzana Kábelová, Naše zprávy, 4. 11. 2017)

(39) *Dnešní případ bude pro šéfa advokátní kanceláře Černého více než osobní. A emoce v něm budou hrát velkou roli. Proto celý případ předá Lence s Prokopem.*

¹⁴⁰ <https://www.barrandov.tv/porady/zpravy/>.

¹⁴¹ BEČKA, Josef Václav. *Česká stylistika*. Praha: Academia, 1992, s. 35.

¹⁴² JÍLEK, Viktor. *Lexikologie a stylistika nejen pro žurnalisty: studijní text pro distanční studium*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005, s. 84.

¹⁴³ Tamtéž, s. 84.

Prokop Král svým hodně nestandardním způsobem bude hledat indicie, které vedly k vraždě obávaného kritika vinařství Tomáše Birkama. Ten měl nepřátel víc než dost. Seznam podezřelých je opravdu dlouhý a nejasností okolo smrti je čím dál tím víc. Podaří se Lence s Prokopem najít vraha obávaného kritika a rozluštit příčinu jeho vraždy? (redaktorka, Televizní noviny, 5. 11. 2017)

Ve zmiňovaných textech jsme vyhodnotili použití slohového postupu vyprávěcího, který je ve zpravodajských sděleních pokládán za příznakový a porušuje zpravodajskou normu. V komunikátu reportérky Zuzany Kábelové se vyskytují rysy, které jsou typické především pro beletristické texty. Patrná je snaha redaktorky o zprostředkování osobního prožitku. Časová osa sice do popředí příliš nevystupuje, ale je v pozadí zřetelná. Reportérka využívá prostředky, které jsou charakteristické pro vyprávění. Jedná se zejména o použití přímé řeči v průběhu sdělení „Jé a tady to vypadá na dva hříbky“ a fráze „Lesem chodíme křížem krážem“. Ve druhém případě užívá redaktorka vnitřní strukturu (expozice – zápleтка – krize – rozuzlení), která je charakteristická pro texty uměleckého stylu. Komunikát má diváky navnadit na detektivní pořad, který bude stanice vysílat po zpravodajském bloku. Z tohoto důvodu reportérka vynechává část s rozuzlením. Příspěvky tohoto typu snižují kvalitu zpravodajské relace. Zejména u komerčních televizních stanic jsou však poměrně běžné.

Slohový postup výkladový

Výkladový slohový postup, někdy označovaný též jako pojednávací, vysvětluje podstatu předmětů, jevů a dějů.¹⁴⁴ Typický je zejména pro stylovou vrstvu odbornou, často je využíván také v publicistických komunikátech. Mezi typické znaky výkladového postupu patří „propracovaná větná stavba s přesně vyjádřenými vztahy, omezena je aktualizace všech úrovní vyjádření.“¹⁴⁵

Ve zkoumaném vzorku se objevily případy typu:

¹⁴⁴ JÍLEK, Viktor. *Lexikologie a stylistika nejen pro žurnalisty: studijní text pro distanční studium*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005, s. 84.

¹⁴⁵ BACHMANNOVÁ, Jarmila. *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002, s. 327.

(40) *Lithium nachází využití především při výrobě baterií, které jsou součástí spotřební elektroniky. Neobejde se bez nich žádný mobilní telefon [...].* (Jaroslav Brousil, Televizní noviny, 4. 11. 2017)

(41) *Zábavní pyrotechnika se dělí na 4 kategorie. Jak je nebezpečná, byste se měli vždy dozvědět na obalu. Tu nejméně nebezpečnou třídy jedna, kde jsou třeba prskavky nebo bouchací kuličky, můžete koupit ve stánkovém prodeji. A může se používat od 15 let. Třídy dvě a tři, petardy, dělobuchy, bengálské ohně a rakety, byste měli sehnat už jen ve specializovaných prodejnách. A používat ji smí lidé starší 18, respektive 21 let. A pak je třída čtyři, v níž jsou třeba létavice nebo kulové pumy. Tam už jde nejen o zdraví, ale i o životy. Tuto pyrotechniku už směji používat jen ti, kteří mají průkaz odpalovače pyrotechniky.* (David Pik, Televizní noviny, 18. 11. 2017)

(42) *Jestliže k vám policista stojí zády nebo čelem, znamená to, že musíte zastavit. Pokud zvedá pravou ruku se směřovkou, je to pro řidiče signál, že se mají připravit k jízdě. No a v případě, že je k vám policista bokem, můžete v jízdě dál pokračovat. Největším strašákem je pro řidiče podle policistů postoj v takzvané trojstranné uzávěře. Policista má pravou ruku předpaženou a levou upaženou. To řidiče často mate. Opět při tom platí, že řidiči přijíždějící k zadům policisty musí zastavit, to samé platí i pro ty, kteří přijíždějí k jeho pravému boku. Naopak projet můžou ti, kteří přijíždějí k boku levému. A pokud k vám v tomto případě stojí policista čelem, můžete odbočit, ale pouze doprava.* (Veronika Rohlíčková, Naše zprávy, 6. 11. 2017)

Ve výše zmíněných případech jsme vyhodnotili použití slohového postupu výkladového, jehož užití je ve zpravodajských komunikátech rovněž akceptovatelné.

U redaktorů Jaroslava Brousila a Davida Pika byl výkladový postup užit jen v části rozšířené zprávy, kde jinak dominoval slohový postup informační. V případě komunikátu redaktorky Veroniky Rohlíčkové byl výkladový postup použit jako primární postup ve sdělení.

Slohový postup úvahový

Ve slohovém postupu úvahovém je úkolem „skutečnost hodnotit, vyjádřit postoj k ní a vyvodit program činnosti.“¹⁴⁶ V některých stylistických příručkách bývá pokládán za modifikaci postupu výkladového. Viktor Jílek v této souvislosti dodává, že „... v zúženém pojetí lze považovat za úvahovou takovou realizaci, která je založena na více či méně věcných argumentech autora a jejímž cílem je přesvědčit recipienta o správnosti prezentovaného pohledu, názoru na danou problematiku.“¹⁴⁷

Ve zkoumaném vzorku se objevily případy typu:

(44) *Dokument z roku 1936 psaný na stroji jasně dokládá, jak se u nás žilo mezi světovými válkami. No a jestli máte pocit, že si máme dnes na co stěžovat, vězte že to dříve rozhodně nebylo lepší.* (Kristýna Dušák, Naše zprávy, 2. 11. 2017)

(45) *Taky znáte ten pocit, kdy vybíráte v obchodě zboží a bezpečnostní ostraha je vám ustavičně v patách? Je to nepříjemné, ale nakonec si nejspíš řeknete, že prostě jen svědomitě dělá svoji práci.* (René Hnilička, Naše zprávy, 11. 11. 2017)

(46) *Politiku nevyjímaje. Britskému ministru obrany ukončilo kariéru sáhnutí na koleno. Zdá se, že svět, ve kterém si mocní muži mohli beztrestně dovolit k ženám skoro cokoli, se mění. Ovšem zdaleka ne všude.* (Petra Květová Pšeničná, Naše zprávy, 11. 11. 2017)

Jako nejproblematictější hodnotíme použití slohového postupu úvahového, který je pro zpravodajské komunikáty nepřijatelný. Úvahové a hodnotící části jsou přípustné pouze ve sděleních publicistického stylu. Moderátorka Petra Květová Pšeničná v úvodu komunikátu užívá slohového postupu informačního. Problematické jsou následné pasáže úvahového a hodnotícího charakteru „zdá se, že svět [...] se mění“. U moderátora René Hniličky je výkladový postup dominantní. I zde se do popředí dostávají autorovy hodnotící a úvahové komentáře „nakonec si nejspíš řeknete“. V případě moderátorky Kristýny Dušák hodnotíme jako problematickou pasáž „Jestli máte pocit, že si máme dnes na co stěžovat, vězte, že to dříve rozhodně nebylo lepší.“, kde do popředí vystupuje autorčino hodnocení situace. Subjektivní hodnocení je pro žánry zpravodajského stylu nepřijatelné.

¹⁴⁶ BEČKA, Josef Václav. *Česká stylistika*. Praha: Academia, 1992, s. 36.

¹⁴⁷ JÍLEK, Viktor. *Lexikologie a stylistika nejen pro žurnalisty: studijní text pro distanční studium*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005, s. 87.

11.1 Dílčí závěry k textové rovině

Ve zkoumaném vzorku se u všech televizních stanic nejvíce vyskytoval informační slohový postup, který je pro zpravodajské žánry typický. K odchýlení od zpravodajské normy docházelo nejčastěji v případě reportérů. U moderátorů byl v drtivé většině příspěvků použit slohový postup informační. Nejproblematictější hodnotíme využívání slohového postupu úvahového, jehož použití je ve zpravodajských žánrech nepřijatelné. Přípustné je pouze v případě publicistických žánrů. Největší podíl úvahového postupu jsme zaznamenali ve zpravodajské relaci Naše zprávy (průměr na příspěvek 0,09). V případě moderátorů byl tento postup nejčastěji užíván moderátorkou Petrou Květovou Pšeničnou (průměr na příspěvek 0,10). Další slohový postup, jehož užití hodnotíme jako zásadní porušení zpravodajské normy, je postup vyprávěcí. Největší využití tohoto postupu jsme zaznamenali v případě hlavní zpravodajské relace Televizní noviny (průměr na příspěvek 0,07). V souhrnu všech postupů, které neodpovídají zpravodajské normě, se ve sledovaném vzorku od zpravodajské normy nejčastěji odchýlila TV Barrandov, kde docházelo k porušení normy v průměru na příspěvek 0,17. Nejlepší výsledky jsme naměřili v případě České televize, která dodržela užití adekvátních slohových postupů průměrně na příspěvek 0,95.

	Informační postup	Popisný postup	Vyprávěcí postup	Výkladový postup	Úvahový postup
Události	496	12	9	5	4
%	0,94	0,02	0,02	0,01	0,01
Televizní noviny	269	9	24	7	21
%	0,82	0,03	0,07	0,02	0,06
Naše zprávy	253	8	26	4	28
%	0,72	0,03	0,08	0,01	0,09

Tabulka č. 15: Výskyt slohových postupů v analyzovaném vzorku

12. Závěr

Cílem předkládané práce bylo zjistit, zda jsou v hlavních zpravodajských relacích českých televizních stanic dodržována pravidla zpravodajských žánrů. V úvodní části bakalářské diplomové práce jsme definovali základní pojmy, které jsou pro naše zkoumání klíčové. Představili jsme masová média, televizní stanice působící na českém mediálním trhu, žurnalistiku a její mluvenou podobu, zpravodajství, funkční styly a zpravodajské žánry. Vymezili jsme rovněž pojem informační kvalita, ze kterého v praktické části práce vycházíme. Porušení zpravodajské normy jsme zkoumali v rovině lexikální, syntaktické a textové. Zajímali nás zejména prostředky, které mohou narušovat informativnost zpravodajských komunikátů.

Aby byl zkoumaný materiál co nejpestřejší, rozhodli jsme se vedle veřejnoprávní České televize zaměřit rovněž na komerční relace vysílané na TV Nova a TV Barrandov. Protože jsme se domnívali, že u každého z moderátorů je míra porušení zpravodajské normy odlišná, rozhodli jsme se analyzovat všechny moderátory dané zpravodajské relace, abychom docílili relevantních výsledků. Sběr dat probíhal v průběhu listopadu 2017, každý moderátor je zastoupen v celkem pěti relacích. Texty jsme čerpali z databáze mediálních textů Anopress IT. Pro obsáhlost zkoumaného materiálu jsme jako metodu zvolili kvantitativní obsahovou analýzu.

Naše vyslovená hypotéza, že v případě komerčních zpravodajských relací bude docházet k porušování zpravodajské normy častěji než u veřejnoprávní stanice, se potvrdila.

Jedním z hlavních požadavků, které jsou na zpravodajské žánry kladeny, je požadavek srozumitelnosti. V lexikální rovině jsme se zaměřili na prostředky, které mohou recipientům srozumitelnost ztížit. Jsou to odborné termíny, knižní slova, historismy, neologismy aj. Nejvyšší odklon od zpravodajské normy jsme zaznamenali v případě Televizních novin, kde docházelo k užití nevhodných prostředků ve 193 případech (průměr na příspěvek 0,58). Nejlepších výsledků dosáhla Česká televize.

V syntaktické rovině jsme se zaměřili zejména na využívání modálních částic, které vyjadřují postoje mluvčího a jsou ve zpravodajských žánrech nepřipustné. Dále jsme analyzovali defektní syntaktické konstrukce a případy, kdy bylo použito oddálení větných dvojic, které recipientům značně snižuje srozumitelnost. V rovině

syntaktické jsme zaznamenali největší počet nedostatků rovněž v případě Televizních novin, které normu porušily ve 240 případech (průměr na příspěvek 0,73). Stejně jako v případě lexikální roviny dosáhla nejlepších výsledků Česká televize (průměr na příspěvek 0,32).

Poslední analyzovanou částí byla textová rovina, kde jsme sledovali užití slohových postupů, které neodpovídají požadavkům zpravodajských žánrů. Jedná se zejména o postup úvahový, který byl nejčastěji užit ve zpravodajství TV Barrandov. V celkovém součtu nevhodných slohových postupů jsme však i zde zjistili nejvíce nedostatků u Televizních novin.

Anotace

Autor práce: Vítězslav Komenda

Název katedry a fakulty: Katedra bohemistiky, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Název práce: Dodržování pravidel zpravodajských žánrů v hlavní zpravodajské relaci veřejnoprávní a komerční televizní stanice

Vedoucí práce: Mgr. Jindřiška Svobodová, Ph.D.

Počet znaků: 83 196

Počet příloh: 1 CD

Počet titulů použité literatury: 46

Klíčová slova: zpravodajské žánry, informační kvalita, zpravodajství, Události, Televizní noviny, Naše zprávy, Česká televize, TV Nova, TV Barrandov

Bakalářská práce se zaměřuje na dodržování zpravodajských žánrů v hlavních zpravodajských relacích Události, Televizní noviny a Naše zprávy. Analyzovány jsou především jazykové prostředky, které mají potenciál porušit informační kvalitu, zejména její dílčí část – informativnost. Rozbor provádíme v rovině lexikální, syntaktické a textové. Jako metodu jsme zvolili kvantitativní obsahovou analýzu. V teoretické části definujeme publicistický styl, zpravodajské žánry, žurnalistiku, masová média a zpravodajství. Praktická část se věnuje analýze jazykových prostředků, které mají v dané rovině potenciál porušit zpravodajskou normu.

Keywords: news genres, information quality, reporting, Events, Television News, Our News, Czech Television, TV Nova, TV Barrandov

The bachelor's thesis focuses on abiding the news genres in the main news relations Events, Television News and Our News. The analysis focused on the language agents which have the potential to disturb the information quality, particularly one of its components – informativity. The analysis was executed on the lexical, syntactical and textual levels. As a method, we chose quantitative content analysis. In the theoretical part we defined the publicistic style, reporting styles, journalism,

mass media and reporting. The practical part focused on the analysis of the language agents which have the potential to disturb the news broadcast norm on each level.

13. Summary

In the introduction of this bachelor's thesis, we defined the basic terms which are key factors in the research. We introduced mass-media, television stations operating in the Czech media market, journalism and its spoken form, reporting, functional styles and news genres. We also explained the term information quality on which the practical part of this thesis is based.

The aim of this thesis was to determine whether the main Czech news broadcasting television stations abide the rules of news genres. Violations of these rules were examined based on lexical, syntactical and textual evidence. We were interested mainly in the agents which could disturb the informativity of news channels.

To ensure a broad variety of the examined material, we decided to focus not only on the public Czech Television but also on commercial television relations broadcast by TV Nova and TV Barrandov. Since we assumed that each presenter violates the rules to a different extent, we decided to analyse each presenter from the given news relation to ensure relevant outcomes. The data was collected during November of 2017 and each presenter covers five relations. The texts were extracted from the database of media scripts of Anopress IT. To ensure extensiveness of the researched data, we opted for the quantitative content analysis.

Our primary hypothesis that commercial news relations will contain more violations to the rules of news broadcasting than public relations has been confirmed. One of the main requirements for news genres is the requirement of intelligibility. On the lexical level, we focused on the agents which could lower the recipient's comprehension. These are technical terms, literary expressions, historisms, neologisms, etc. The furthest deviations from the news broadcast regulations were detected in the case of Television News which used unsuitable agents in 193 cases (in average 0,58 in each entry). The best results were accomplished by the Czech Television. On the syntactical level, we focused mainly on the use of modal particles which indicate the reporter's stance on the subject and are therefore unacceptable. Furthermore, we analysed defective syntactical structures and cases in which sentence pairs were moved apart which caused considerable decrease of intelligibility. On this level, we detected the highest deficiency with Television News as well. They violated the rules in 240 cases (in average 0, 73 in each entry).

Similarly to the lexical level, the Czech Television accomplished the best results. The last analysed level was textual. We focused on the use of compositions that do not abide the rules of news genres. It was mainly the use of contemplations which were often used by TV Barrandov. In the overall sum of unsuitable compositions, the Television News showed the most deficiencies.

14. Seznam použité literatury

BACHMANNOVÁ, Jarmila. *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002, 604 s.

BARTOŠEK, Jaroslav. *Jazyk žurnalistiky*. In. DANEŠ, František a kol. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*, Praha: Academia, 1997, s. 42–67.

BARTOŠEK, Jaroslav. *Úvod do studia žurnalistiky: studijní texty pro distanční studium*. 2., přeprac. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001, 158 s.

BARTOŠEK, Jaroslav. *Zpravodajství a publicistika: studijní texty pro distanční studium*. 2. přeprac. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001, 54 s.

BEČKA, Josef Václav. *Česká stylistika*. Praha: Academia, 1992, 467 s.

BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011, 377 s.

BURNS, Lynette Sheridan. *Žurnalistika: praktická příručka pro novináře*. Praha: Portál, 2004, 188 s.

BURTON, Graeme. *Úvod do studia médií*. Brno, 2001, 392 s.

ČECHOVÁ, Marie, Marie KRČMOVÁ a Eva MINÁŘOVÁ. *Současná česká stylistika*. Praha: ISV, 2003. Jazykověda, 381 s.

ČUŘÍK, Jaroslav. *Zpravodajské žánry v tištěných a online médiích*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, 156 s.

FORET, Martin a Marek LAPČÍK, ORSÁG, Petr, ed. *Mediální praxe: základy žurnalistických profesí*. Olomouc: Katedra žurnalistiky Filozofické fakulty, 2008, 87 s.

- GREPL, Miroslav a Petr KARLÍK. *Skladba češtiny*. Olomouc: Votobia, 1998, 503 s.
- HALADA, Jan a Barbora OSVALDOVÁ. *Slovník žurnalistiky: výklad pojmů a teorie oboru*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017, 301 s.
- HAVRÁNEK, B. Úkoly spisovného jazyka a jeho kultura. In: Havránek, B., Weingart, M. *Spisovná čeština a jazyková kultura*. Praha: Melantrich, 1932, 257 s.
- HOFFMANNOVÁ, Jana, Jiří HOMOLÁČ, Eliška CHVALOVSKÁ, Lucie JÍLKOVÁ, Petr KADERKA, Petr MAREŠ a Kamila MRÁZKOVÁ. *Stylistika mluvené a psané češtiny*. Praha: Academia, 2016, 512 s.
- HOLUBIČKA, Jan a Jan MARTINEC. *Užití výrazových prostředků a způsob výstavby hlavních zpravodajských relací ČT 1 a TV Nova – z hlediska zásad informační kvality*. Olomouc, 2008. Bakalářská diplomová práce.
- JÍLEK, Viktor a Božena BEDNAŘÍKOVÁ. *Jazykové prostředky s potenciálem porušit normu v oblasti mediálního zpravodajství*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, 181 s.
- JÍLEK, Viktor. *Lexikologie a stylistika nejen pro žurnalisty: studijní text pro distanční studium*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005, 124 s.
- JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2009, 119 s.
- JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Masová média. 2., přepracované vydání*. Praha: Portál, 2015, 392 s.
- MALLETTE, Malcolm. *Příručka pro novináře střední a východní Evropy*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1994, 161 s.
- MARTINCOVÁ, Olga. *Nová slova v češtině: slovník neologizmů*. Praha: Academia, 2004, 356 s.

MCCHESENEY, Robert Waterman. *Problém médií: jak uvažovat o dnešních médiích*. Všeň: Grimmus, 2009, 140 s.

MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2009, 640 s.

MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika pro žurnalisty*. Praha: Grada, 2011. *Žurnalistika a komunikace*, 296 s.

MISTRÍK, Jozef. *Štylistika: vysokošk. učeb. pre filoz. a ped. fak. vys. šk. a pre Div. fak. VŠMU*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1985, 581 s.

MOTAL, Jan. *Nové trendy v médiích*. Brno: Masarykova univerzita, 2012, 168 s.

OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. 2., dopl. vyd. Praha: Libri, 2002, 104 s.

OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. 2., upr. vyd. Praha: Karolinum, 2011, 240 s.

REIFOVÁ, Irena, Josef DUBSKÝ a Karol MURDZA. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004, 327 s.

RUB-MOHL, Stephan. *Žurnalistika: komplexní průvodce praktickou žurnalistikou*. Praha: Grada, 2005, 292 s.

SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, 2014. *Žurnalistika a komunikace*, 544 s.

SCHULZ, Winfried a Irena REIFOVÁ. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 3., nezměn. vyd. Přeložil Barbara KÖPPOVÁ. Praha: Karolinum, 2011, 149 s.

SLANČOVÁ, Dana. *Praktická štylistika: (štylistická príručka)*. Prešov: Slovacontact, 1994, 178 s.

SVOBODOVÁ, Jindřiška. Persvazivní funkce výrazových prostředků syntaktického plánu ve vybraných komunikátech mluvené publicistiky. In: *Bohemica Olomucensia*. Olomouc: Vydavatelství Filozofické fakulty UP, 2016, s. 50 – 79.

URBAN, Lukáš, Josef DUBSKÝ a Karol MURDZA. *Masová komunikace a veřejné mínění*. Praha: Grada, 2011, 240 s.

VERNER, Pavel. *Zpravodajství a publicistika*. Vyd. 2., upr. a dopl. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010, 128 s.

Internetové zdroje:

Asociace televizních organizací [online]. [cit. 2018-01-22]. Dostupné z: <http://www.ato.cz/aktuality/aktuality/volby-pritahuji-divaky-k-tv-obrazovkam>.

Asociace televizních organizací: Televizi sledujeme více a v lepší kvalitě [online]. [cit. 2018-03-17]. Dostupné z: <http://www.ato.cz/aktuality/aktuality/televizi-sledujeme-vice-a-v-lepsi-kvalite>.

BARTOŠEK, Jaroslav. Tlak profese: specifický faktor ovlivňující jazyk žurnalistiky. *Naše řeč* [online]. [cit. 2018-02-14]. Dostupné z: <http://naserec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7673>.

Kodex České televize [online]. [cit. 2018-01-14]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/preambule-a-vyklad-pojmu>.

Management - TV NOVA [online]. [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: <http://www.novagroup.cz/kdo-jsme/management>.

Share za rok 2017 (1.1.-31.12) pro 15 - 54 TS 0-3 [online]. [cit. 2018-01-3]. Dostupné z: <http://www.ato.cz/vysledky/rocn-data/share/15-54>.

Televize Barrandov [online]. [cit. 2018-02-14]. Dostupné z: https://www.barrandov.tv/kontakt_1_stranka.html.

Zákon č. 231/2001 Sb.: Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů [online]. [cit. 2018-01-14]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-231>.

Zákon č. 483/1991 Sb.: Zákon České národní rady o České televizi [online]. [cit. 2018-01-14]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-483>.